

Samen bewegen

Sherborne's bewegingspedagogiek binnen het cluster 3 onderwijs, een meerwaarde of niet?

Hanneke Poppelaars

Eindrapportage over het praktijkonderzoek in het kader van de leerroute

Master SEN Gedragsspecialist

Lesplaats: Eindhoven

Studentnummer: 2134791

Juni 2010

Begeleid door: Mevr. M. van den Engel MA

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg, Tilburg

Voorwoord

Samen bewegen.

Deze titel verwijst naar het onderzoek waar ik dit onderzoeksjaar intensief aan heb gewerkt. In dit onderzoek ben ik gaan kijken hoe ik met behulp van de Sherborne methode, de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen uit de aanvangsgroep kon stimuleren.

De titel geeft tevens de behoeften van de kinderen, in de onderbouwgroepen weer.

De afbeelding op de kaft is gemaakt door Adam. Adam is een creatieve jongen met een matig tot ernstige verstandelijke beperking.

Allereerst wil ik de kinderen uit de aanvangsgroep bedanken voor hun enthousiasme tijdens de Sherborne activiteiten.

Ik wil mijn collega's van de Mgr.Bekkersschool bedanken voor hun steun en medewerking tijdens dit onderzoek.

In het bijzonder Robert de Hoog en Marcia Jeurissen, dat ik gebruik heb mogen maken van hun expertise.

Sandra Stultiëns, voor haar kritische blik en eerlijke feedback op mijn meesterstuk.

En Marion Huiszoon, voor het meedenken in de verbetering van de sociale competentie op school.

Ik wil Angelique Biemans en Rieteke de Man bedanken, voor de tijd die zij vrij hebben gemaakt om hun kennis met mij te delen.

Ik wil mijn begeleidster Marleen van den Engel bedanken.

Door haar opbouwende kritiek en scherpe vragen is het mij gelukt mijn onderzoek voort te zetten op momenten dat ik even vastliep.

Mijn critical friends Gonny Seegers, Iris Hofman en Inge Smets wil ik bedanken voor hun kritische blik, gezelligheid en steun.

Ook wil ik mijn vriend Tom bedanken voor het nakijken en bespreken van mijn onderzoek. Hij heeft mij geholpen te werken aan een zakelijke schrijfstijl.

Tot slot wil ik mijn ouders en vriendinnen bedanken, voor hun steun en begrip in de periode dat zij mijn gezelligheid moesten missen.

Hanneke Poppelaars

Son en Breugel, juni 2010

Inhoudsopgave

Samenvatting	6
Introductie	8
Hoofdstuk 1: Onderzoeksvraag	10
1.1 Inleiding	10
1.2 Aanleiding van het onderzoek	10
1.3 Het doel van het onderzoek	11
1.4 Het doel in het onderzoek	11
1.5 Huidige situatie	13
1.6 Gewenste situatie	13
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader	14
2.1 Ontwikkelingstaken bij een normale ontwikkeling	14
2.2 Sociaal-emotionele ontwikkeling bij kinderen met een verstandelijke beperking	16
2.3 Hechting bij kinderen met een verstandelijke beperking	18
2.4 Sherborne bewegingsmethode	21
2.5 Samenhang in de literatuur	23
2.6 Vertaalslag naar mijn eigen praktijksituatie	25
Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie	26
3.1 De onderzoeksvraagstelling	26
3.2 De onderzoeksmethodiek	26
3.3 De onderzoeksgroep en betrokkenen	27
3.4 De onderzoeksinstrumenten	28
3.5 Ethiek	30
3.6 Validiteit en betrouwbaarheid	31
Hoofdstuk 4: Data verzameling en analyse	32
4.1 Beginsituatie en literatuuronderzoek	32
4.2 Observaties externe Sherborne activiteiten	34

4.4 Interviews	36
4.5 Lessenactiviteiten	39
 Hoofdstuk 5: Data-interpretatie	 42
5.1 Conclusies	42
5.2 Centrale onderzoeksvraag	47
5.3 Aanbevelingen	48
 Hoofdstuk 6: Evaluatie	 49
 Literatuurlijst	 53
 Bijlagen:	 55
A: Beginsituatie aanvangsgroep	56
B: Schematische weergave van het onderzoek (tijdspad)	59
C: Informatiebrief ouders	60
D: Observatieformulier Sherborne activiteit	61
E: Lessenactiviteiten Sherborne	62
F: Observatie les Sherborne Mytylschool	66
G: Observatie les Sherborne dagcentrum het Koraal	68
H: Topiclijst	70
I: Expertinterview groepsleerkracht Mytylschool	72
J: Expertinterview begeleidster schoolvoorbereidende groep van het Koraal	74
K: Expertinterview fysiotherapeut Mgr. Bekkersschool	76
L: Expertinterview onderwijsassistente Mgr. Bekkersschool	79
M: Logboek Sherborne activiteiten	82

Samenvatting

Er is onderzoek gedaan hoe met behulp van de Sherborne methode de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen uit de aanvangsgroep op een school voor zeer moeilijk lerenden gestimuleerd kan worden. Allereerst is er dossier- en literatuuronderzoek verricht. Er is gekeken op andere scholen waar al expertise is opgebouwd. Daarnaast zijn er enkele interviews afgenomen bij mensen met expertise richting Sherborne. Tot slot zijn de Sherborne activiteiten in de praktijksituatie toegepast.

Er is gebleken dat bij kinderen met een verstandelijke beperking emotionele- en gedragsproblemen vaak voor komen (Kraijer & Plas, 2006; DoŠen, 2005, in Prins en Braet, 2008). Kinderen met een verstandelijke beperking hebben een achterstand op sociaal-emotioneel gebied. Zij ontwikkelen zich trager dan kinderen met een normale ontwikkeling. Kinderen met een verstandelijke beperking vinden het moeilijker om samen te spelen of om zich in te leven in een ander (Schieving, 2008).

Uit het dossieronderzoek blijkt dat de kinderen uit de aanvangsgroep een ontwikkelingsleeftijd hebben tussen de 1.5 en de 3.5 jaar, terwijl de kalenderleeftijd tussen de 6 en 8 jaar ligt. Kijkend naar de literatuur uit Prins en Braet (2008, p.7) kan geconcludeerd worden dat deze kinderen hun omgeving nog aan het ontdekken zijn. Ze zijn nog bezig een eigen gedragsstijl te ontwikkelen, waarbij koppigheid, alles zelf willen doen en grenzen testen, kenmerkende gedragingen zijn. Ze moeten nog leren om te gaan met frustratie. De kinderen hechten zich eerst aan vader, moeder, broertjes en zusjes en vervolgens gaan ze zich pas hechten aan andere personen. Ze kunnen nog niet goed omgaan met frustratie en dit uit zich in schoppen, slaan en schreeuwen. Er zijn ook kinderen die meer teruggetrokken gedrag vertonen.

De bewegingsmethode Sherborne is een methodiek, speciaal ontwikkeld voor kinderen met een verstandelijke beperking, die zich richt op de sociaal-emotionele ontwikkeling waarbij 'samen bewegen' het middel is om deze ontwikkeling te stimuleren. Sherborne (2001) gaat uit van twee basisbehoeften. Enerzijds het zich thuis voelen in het eigen lichaam en anderzijds het in contact zijn met andere kinderen.

Mensen met een verschillende achtergrond zijn geïnterviewd, te weten: een fysiotherapeut en een onderwijsassistente van de Mgr. Bekkersschool en twee ervaren groepsleerkrachten van andere scholen met expertise richting Sherborne. Zij zijn erg te spreken over het effect van de Sherborne methode. Er worden weinig eisen aan de Sherborne activiteiten gesteld, waardoor het plezier in bewegen voorop staat. Wat blijkt is dat de kinderen, door samen te bewegen, leren met elkaar om te gaan en meer kunnen verdragen van elkaar.

Er zit geen specifieke opbouw in de Sherborne activiteiten. Er worden vrijwel geen materialen gebruikt, alleen een deken. Uit het onderzoek is gebleken dat het belangrijk is dat er genoeg bewegingsruimte is voor de kinderen en dat er gezorgd wordt voor voldoende begeleiding. Uit de interviews en observaties blijkt dat de voorkeur uit gaat naar één begeleider op drie kinderen. Ook een prikkelarme ruimte is van belang. Uit de observaties is gebleken dat de kinderen snel afgeleid zijn wanneer ze zich in een ruimte met veel prikkels bevinden.

De belangrijkste conclusie is dat de Sherborne methode een bijdrage kan leveren aan de stimulering van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen uit de aanvangsgroep. Uit de huidige situatie is gebleken dat de kinderen erg op zichzelf gericht zijn en nauwelijks rekening konden houden met elkaar. Met behulp van de Sherborne methode is er vooral gewerkt aan het in contact zijn met elkaar. Al vrij snel werd er resultaat zichtbaar. De kinderen laten zien, sociale contacten met elkaar aan te gaan. Zij kunnen in tweetallen een oefening uitvoeren en daarbij meer van elkaar verdragen. Dit betekent dat ze minder snel een conflict aangaan wanneer iets niet volgens hun wil verloopt. Dit is ook zichtbaar in andere situaties in de klas, waaruit geconcludeerd kan worden dat het pedagogisch klimaat in de groep is verbeterd.

Introductie

Gedurende de jaren dat ik op de pabo zat heeft het gedrag van leerlingen mij altijd geïnspireerd. Wanneer de normale ontwikkeling stagneert en een kind moeilijk gedrag gaat vertonen, vind ik het erg interessant om te onderzoeken waar dit gedrag vandaan komt. Het gedrag komt vaak voort uit onmacht en frustratie bij de leerlingen of uit miscommunicatie van/met leerkrachten. Ik vind het erg boeiend om te kijken achter het gedrag van deze leerlingen en hierop in te spelen.

Na de pabo ben ik gestart met de masteropleiding gedragsspecialist, zodat ik meer inzicht krijg in het gedrag van leerlingen. Daarnaast ben ik als vervangster gaan werken op de Mgr.Bekkersschool in Eindhoven, een school voor zeer moeilijk lerende kinderen.

Met veel enthousiasme begon ik aan mijn eerste eigen groep, een VSO-groep met leerlingen in de leeftijd van 16 t/m 19 jaar. De weken voor mijn komst had deze groep veel wisselende leerkrachten gehad, waardoor het pedagogisch klimaat in de groep verminderde.

Wat ik erg belangrijk vind, is dat de leerlingen zich gewaardeerd voelen. Door aan te sluiten bij de behoeften en de mogelijkheden van de leerlingen, probeer ik een goed pedagogisch klimaat tot stand te brengen. Daarbij zijn vooral structuur, duidelijkheid en een goede sfeer van belang.

Waar ik tegenaan ben gelopen, is het feit dat er op onze school geen methode is om de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen te stimuleren. Ik ben destijds opzoek gegaan hoe ik in mijn groep de sociaal-emotionele ontwikkeling kon stimuleren. Dit heeft uiteindelijk de basis gelegd voor dit onderzoek.

In deze groep vond ik de begeleiding van leerlingen met een Autisme Spectrum Stoornis (ASS) moeilijk. Ik had nog niet genoeg kennis en ervaring met betrekking tot het communiceren met deze leerlingen, waardoor er regelmatig conflictsituaties ontstonden. Om te leren hoe hier mee om te gaan, heb ik destijds regelmatig gesprekken gevoerd met onze aandachtfunctionaris autisme.

Uiteindelijk heb ik met hulp van deze functionaris, voor deze leerling een individueel dagschema opgezet, wat hem meer structuur en duidelijkheid heeft geboden in zijn handelen op school. Wat betreft het werken met autistische leerlingen zijn er

methoden en boeken op school aanwezig waar ik veel profijt van heb gehad.

Dit schooljaar werk ik parttime in de aanvangsgroep en de overige dagen werk ik als vaste vervangster binnen de school.

Vorig jaar heb ik ervaren dat het belangrijk is om aan te sluiten bij de behoeften en het niveau van de leerlingen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Dat maakt dat ik mijn onderzoek wil laten aansluiten bij de behoeften van de doelgroep.

Uit de theorie blijkt dat kinderen met een verstandelijke beperking vaak emotionele- en gedragsproblemen hebben (Kraijer & Plas, 2006; DoŠen, 2005 in Prins en Braet, 2008). Volgens Janssen & Schuengel (2006 in Prins en Braet, 2008) roept een duidelijke, overzichtelijke en een goed op het kind inspelende omgeving bij het kind een gevoel van veiligheid op.

Bij een groot deel van residentieel licht verstandelijk beperkte kinderen is er juist sprake van stressvolle situaties in de vroege ontwikkeling, zoals pedagogische onmacht bij ouders, verwaarlozing, financiële problemen en psychiatrische problematiek van de ouders. Bij de Vereniging Orthopedagogische Behandelcentra voor licht verstandelijk beperkten is er in 2006 onderzocht dat bij 30% van de kinderen er bij de ouders ook sprake is van een licht verstandelijke beperking. Deze factoren in combinatie met de eigen beperkingen maken dat verstandelijk beperkte kinderen vaak minder adequaat en meer vanuit hun emotie met problemen omgaan. (Janssen & Schuengel, 2006 in Prins en Braet, 2008).

In mijn meesterstuk spreek ik over kinderen met een verstandelijke beperking.

Voor mijn meesterstuk heb ik de keuze gemaakt om te spreken over “kinderen” en niet over “leerlingen”, aangezien het jonge kinderen zijn in de leeftijd van 6 t/m 8 jaar met een laag ontwikkelingsniveau. Ik voer mijn onderzoek uit in de aanvangsgroep, waar ik parttime werk. Aangezien ik de leerkracht ben van de aanvangsgroep zal ik ook spreken over de leerkracht.

1.Onderzoeksvraag

1.1.Inleiding

Het onderzoek wordt uitgevoerd op een school voor Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (ZMLK) tussen de 4 en 20 jaar. Deze leerlingen hebben een duidelijke ontwikkelingsachterstand en een zodanige onderwijsbeperking en leerbelemmering dat zij zijn aangewezen op deze vorm van speciaal onderwijs. Behalve deze ontwikkelingsachterstand ($IQ < 60$) kan er sprake zijn van aanvullende problematiek waaronder sociaal-emotionele problematiek, concentratieproblemen, gedragsproblemen, problemen van zogenaamde non-learners en problemen rondom kwetsbaarheid en afhankelijkheid. De IQ-grens is in principe niet hoger dan 70. Sinds 2004 heeft de school een verbrede toelating voor de doelgroep MG-ZMLK. Dat wil zeggen dat kinderen met een ernstige verstandelijke beperking ($IQ < 35$) kunnen worden toegelaten (Schoolgids Mgr.Bekkersschool voor zml, 2008)

1.2.Aanleiding van het onderzoek

Tijdens dagelijkse werkzaamheden bleek dat de kinderen op sociaal-emotioneel gebied nog veel winst kunnen behalen. Daarnaast zijn er binnen de school weinig methoden beschikbaar en/of geschikt voor kinderen in de beoogde leeftijdscategorie (van 6 tot 8 jaar).

In eerdere gesprekken met de intern begeleider, sofa-trainer en fysiotherapeut, is gewezen op de Sherborne methode. De fysiotherapeut geeft aan, positieve ervaringen te hebben met deze methode. Door samen met de intern begeleider te onderzoeken wat de Sherborne methode inhoudt, is de onderzoeker tot de conclusie gekomen dat deze methode bruikbaar is voor deze doelgroep.

Handelingsverlegenheid

De aanvangsgroep is de eerste groep binnen de school. Daar worden de kinderen geplaatst die van buitenaf (andere scholen, medisch kinderdagverblijven) op deze school komen. Deze groep is dit schooljaar voor het eerst gevormd en om deze goed vorm te kunnen geven is het belangrijk dat je als leerkracht weet wat je moet doen, om de sociaal-emotionele ontwikkeling op een goede manier te stimuleren. De groep is niet samengesteld op basis van niveau of gedrag, maar het is een groep kinderen met verschillende gedragsproblemen en niveaus. Dit loopt regelmatig uit op een

conflict. In de dagelijkse begeleiding valt op dat de kinderen niet tot nauwelijks rekening met de ander kunnen houden. Ook raken de kinderen snel gefrustreerd als ze hun zin niet krijgen of als hen iets onduidelijk is. Er worden vooral veel problemen binnen het pedagogisch klimaat ervaren. Daarbij wordt ook het probleem ervaren dat de sociaal-emotionele ontwikkeling zelf moet worden onderzocht en verbeterd, aangezien er geen methode binnen de school aanwezig is, passende bij deze doelgroep. Het is niet duidelijk hoe dit kan worden aangepakt. Voor een beginnende leerkracht is dit lastig en zou een passende methode of begeleiding handreikingen kunnen bieden.

1.3.Het doel van het onderzoek

De beschikbare materialen op school zijn voornamelijk gericht zijn op kinderen met autisme spectrum stoornissen, dan wel op kinderen in de bovenbouw. Door de Sherborne methode in te zetten wordt onderzocht of de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen met een ontwikkelingsleeftijd tussen de 1.5 en 3.5 jaar gestimuleerd kan worden. De school staat positief tegenover dit onderzoek en staat er voor open hier in de toekomst mee verder te gaan werken, mochten de resultaten positief zijn.

1.4.Het doel in het onderzoek

Het doel in het onderzoek is de sociaal-emotionele ontwikkeling stimuleren, waarbij er rekening wordt gehouden met de beperkingen en uit wordt gegaan van de mogelijkheden van de kinderen. Hierbij zal de Sherborne methode ingezet worden.

Daarbij is het van belang dat de kinderen zich thuis voelen in het eigen lichaam. Zij zullen zich bewust moeten worden van hun eigen lijf om contacten met andere kinderen aan te gaan (Sherborne, 2001). Uiteindelijk wordt beoogd dat de kinderen sociale contacten met elkaar aangaan en leren om rekening met elkaar te houden.

Onderzoeksvraag en deelvragen

De onderzoeksvraag:

Hoe kan ik met behulp van de Sherborne methode de sociaal- emotionele ontwikkeling van kinderen met een verstandelijke beperking stimuleren, in een aanvangsgroep op een school voor zeer moeilijk lerenden?

De deelvragen:

Theoretische verkenning

- Hoe wordt inzicht verkregen in de ontwikkelingstaken van de doelgroep?
- Hoe verloopt de sociaal-emotionele ontwikkeling van de doelgroep?
- Wat is er nodig om hier goed op aan te kunnen sluiten?
- Wat houdt de bewegingsmethode Sherborne in?

De school

- Wat zijn de ervaringen/ideeën van collega's met betrekking tot de Sherborne methode?

Andere scholen

- Wat zijn de ervaringen van ervaren leraren op andere scholen die met de Sherborne methode werken?
- Op welke wijze werken andere speciaal onderwijsscholen/dagcentra aan de Sherborne methode en wat is het effect daarvan?

Professionele onderwijsrol

- Hoe kan ik door de Sherborne methode toe te passen, de kinderen uit de aanvangsgroep stimuleren in hun sociaal- emotionele ontwikkeling?

1.5.Huidige situatie

In de introductie staat beschreven dat kinderen met een verstandelijke beperking vaker emotionele- en gedragsproblemen hebben (Kraijer & Plas, 2006; DoŠen, 2005 in Prins en Braet, 2008). Dit is herkenbaar voor de aanvangsgroep, waar emotionele- en gedragsproblemen veel voor komen. Het doel van de aanvangsgroep is het observeren van nieuwe kinderen om hen na een jaar in een klas te kunnen plaatsen, die goed aansluit bij het niveau en de behoeften van het kind. In de aanvangsgroep zitten 10 kinderen met een kalenderleeftijd van 6 t/m 8 jaar. Bij alle kinderen is er sprake van een lichte tot matige verstandelijke beperking. Deze beperking gaat al dan niet samen met een Autisme Spectrum Stoornis (ASS), Syndroom van Down, een gedragsstoornis, ADHD en/of een vertraagde taalontwikkeling. Een groot deel van de kinderen heeft allochtone ouders, waardoor er thuis een andere taal wordt gesproken.

De kinderen uit de aanvangsgroep zijn erg op zichzelf gericht en kunnen niet tot nauwelijks rekening houden met de ander. Door het grote niveauverschil en het lage ontwikkelingsniveau van een aantal kinderen is samenspel en samenwerken nauwelijks mogelijk. Slechts een enkeling is in staat met een ander te spelen, te delen en op zijn beurt te wachten.

De kinderen zijn snel gefrustreerd als iets niet duidelijk is of als ze iets niet willen. Dit uit zich in schreeuwen of huilen, maar ook fysiek. Veelvoorkomend gedrag is het schelden, schoppen en slaan van andere kinderen. Als kinderen overvraagd worden ontstaat er ook vaak moeilijk gedrag. Veel kinderen vertonen teruggetrokken gedrag, omdat ze in een korte leven al veel negatieve ervaringen hebben opgedaan.

1.6.Gewenste situatie

De gewenste situatie is dat de kinderen uit de aanvangsgroep, door samen te bewegen, sociale contacten aangaan met groepsgenoten en leren rekening te houden met een ander. Het onderzoek is succesvol, wanneer de kinderen in tweetallen een oefening kunnen uitvoeren en hierbij het gedrag van anderen al beter accepteren. Dat wil zeggen dat ze in vergelijking met de huidige situatie minder snel een conflict aangaan als iets niet volgens hun wil verloopt.

2.Theoretisch kader

2.1.Ontwikkelingstaken bij een normale ontwikkeling

Om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van kinderen met een verstandelijke beperking, is het noodzaak eerst te bestuderen wat een normale ontwikkeling is. De kinderen uit de aanvangsgroep hebben een kalenderleeftijd van 6 t/m 8 jaar. De ontwikkelingsleeftijd ligt tussen de 1.5 en 3.5 jaar. In tabel 2.1 is een overzicht weergegeven van de kenmerkende gedragingen per leeftijdsfase. Hieruit is af te lezen wat de normale ontwikkeling is en wat hoort bij de ontwikkeling van de kinderen uit de aanvangsgroep.

Tabel 2.1 Kenmerken gedragingen gekoppeld aan leeftijdsfasen en ontwikkelingstaken		
Leeftijd	Wat het kind moet leren	Kenmerkende gedragingen
0-2 jaar	Gebruik zintuigen en spieren: lichaamsbeheersing	Zuigen, sabbelen op alles, graaien, kwijlen, voedsel uitspugen Kruipen, te lang staan, zich vastklampen, vallen, omgooien
	Aanpassing aan dag/nachtritme en voedingsporties/tijden	Slecht inslapen, veel wakker worden, huilen, hoofdbonzen, schommelen Voedsel weigeren, spugen, volproppen, knoeien met eten
	Differentiatie van personen; hechting aan moeder, vader, broertjes en zusjes	Lachen, geluidjes herhalen, 'kleven', zich afwenden van derden
	Overwinning scheidingsangst	Huilen, klampen, duimen, rituelen, knuffelbeest/lapjes; nachtelijke angsten, paniek en apathie bij scheiding
	Exploreren omgeving/voorwerpen	Graaien, sabbelen, bijten, vernielen, smeren, kliederen

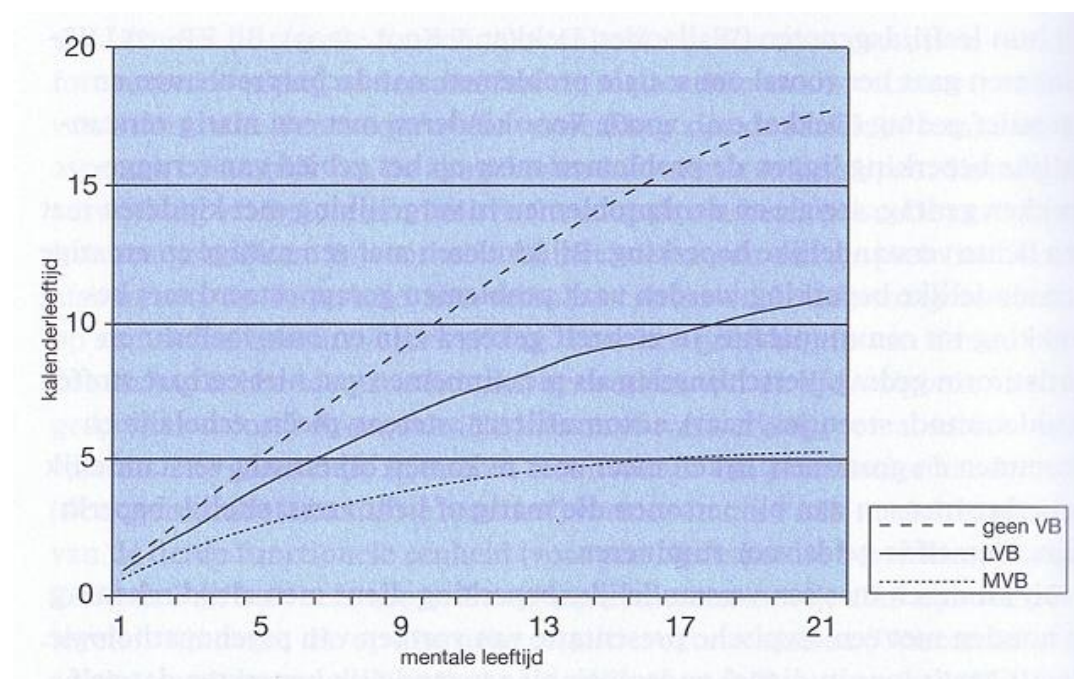
2-6 jaar	Van afhankelijkheid naar zelfstandig gedrag	Imiteren, ook in spel, naloopen, willen zijn als vader/moeder, daarna juist niet
	Via experimenteren omgaan met eigen temperament; eigen gedragsstijl ontwikkelen	Koppigheid, alles zelf willen doen, driftbuien, grenzen testen, angst bij onvermogen, soms regressie, magische rituelen
	Frustratietolerantie vergroten	
	Plaats delen met anderen; minder egocentrisch, socialer gedrag	ruziën en rivaliseren met broertjes en zusjes, soms terugtrekken en regressie naar afhankelijker gedrag
	Naar school gaan (eerste schooljaar)	Trots; soms weer hevige separatieangst, nachtmerries, lichamelijke klachten
6-11 jaar	Aanpassing aan leeftijdsgenootjes, vorming van sociaal invoelingsvermogen en omgaan met grotere sociale omgeving	Spelinitiatieven nemen, vriendschappen sluiten, in groepjes functioneren, rivaliseren, sociale angst, zich terugtrekken
	School en leerstof (concentratie, discipline)	Leren presteren, interesses opbouwen Soms schoolfobische klachten, soms leerstoornissen
	Vorming van eigen normen en waarden	Minder af- en afhankelijk gedrag; zelfstandiger, gewetensvoller

Uit: Prins, en Braet. (2008; p.7)

2.2. Sociaal-emotionele ontwikkeling bij kinderen met een verstandelijke beperking

Bij kinderen met een verstandelijke beperking komen emotionele en gedragsproblemen vaak voor (Kraijer & Plas, 2006; DoŠen, 2005 in Prins en Braet, 2008). Bij licht verstandelijk beperkte kinderen gaat het vooral om sociale problemen, aandachtsproblemen, en agressief gedrag (Dekker e.a., 2006 in Prins en Braet, 2008). Voor kinderen met een matig verstandelijke beperking liggen de problemen meer op het gebied van teruggetrokken gedrag, sociale problemen en denkproblemen in vergelijking met kinderen met een licht verstandelijke beperking. De ontwikkelingsfasen van een kind met een verstandelijke beperking kunnen in termen van de normale ontwikkelingsloop worden beschreven. Afhankelijk van de mate van beperking kunnen deze fasen meer of minder tijd in beslag nemen (DoŠen, 2005 in Prins en Braet, 2008).

Uit figuur 2.1. wordt duidelijk dat het onderkennen van licht verstandelijk beperkte problematiek bij jonge kinderen moeilijk is, aangezien de verschillen met een normale ontwikkeling nog erg klein kunnen zijn.

Figuur 2.1. De ontwikkelingsloop voor kinderen zonder verstandelijke beperking (geen VB), met lichte verstandelijke beperking (LVB) en met matig verstandelijke beperking (MVB).

Uit: Prins, en Braet. (2008; p. 456)

Volgens Schieving (2008) ontwikkelen kinderen met een verstandelijke beperking zich op sociaal-emotioneel gebied vaak trager. Ze gaan bijvoorbeeld later lachen dan andere kinderen (gemiddeld bij 6 weken), gaan op latere leeftijd spelen en praten op latere leeftijd pas terug. Vaak vinden kinderen met een verstandelijke beperking het moeilijker om met leeftijdsgenoten om te gaan. Ze vinden het moeilijker om samen te spelen of om zich in te leven in een ander. Bij kinderen met een verstandelijke beperking komen vaker gedragsproblemen voor. Deze kinderen zijn bijvoorbeeld aanhankelijker naar de ouders toe, zijn bang voor nieuwe situaties of vreemde mensen en houden erg van vaste gewoontes. Ook kunnen kinderen met een verstandelijke beperking sneller boos worden of gefrustreerd raken.

2.3.Hechting bij kinderen met een verstandelijke beperking

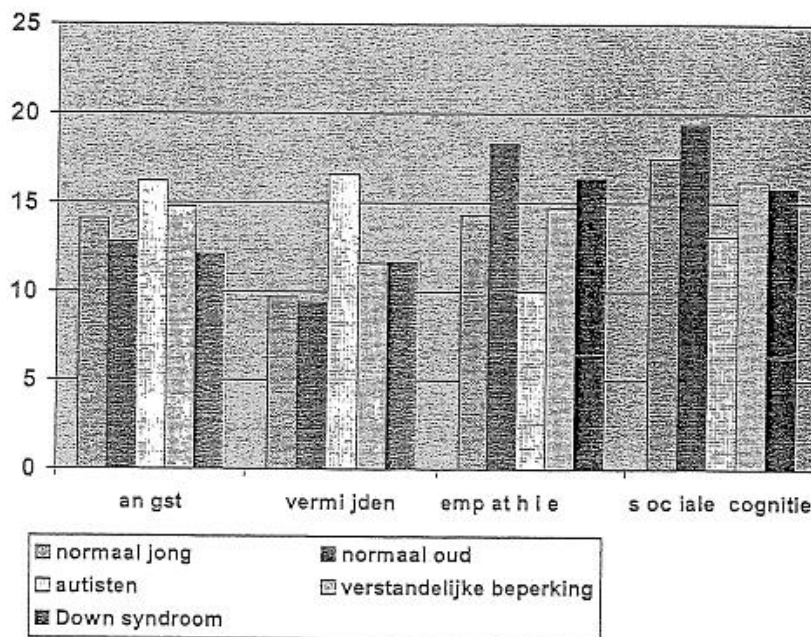
Wijnroks (2004) heeft onderzoek gedaan naar de hechting bij kinderen met een Autisme Spectrum Stoornis (ASS) in combinatie met een verstandelijke beperking. Hieruit blijkt dat ASS niet per definitie leidt tot een hechtingsstoornis. Deze kinderen laten bijvoorbeeld een voorkeur zien voor bepaalde personen, zoeken contact als zij angstig of verdrietig zijn. Desondanks zijn kinderen met ASS vaker onveilig gehecht en vertonen zij vaker gedesorganiseerd hechtingsgedrag in vergelijking met normaal begaafde kinderen.

In het zelfde onderzoek van Wijnroks (2004) wordt beschreven dat ook bij kinderen met het syndroom van Down vaker sprake is van een onveilig hechtingsgedrag, terwijl deze kinderen geen stoornissen vertonen in het sociale gedrag. Zij zijn in staat zich te hechten, maar de kwaliteit van het hechtingsgedrag is over het algemeen lager dan bij normaal begaafde kinderen.

Aan het onderzoek van Wijnroks (2004, p.6) deden in totaal 137 kinderen mee, in de leeftijd van 1 tot 8 jaar. In onderstaand overzicht geeft N het aantal kinderen weer. Er werd een onderscheid gemaakt tussen de volgende groepen:

1. Kinderen met een verstandelijke beperking en ASS (N= 29)
2. Kinderen met een verstandelijke beperking, zonder ASS (N= 27)
3. Kinderen met het syndroom van Down (N=11)
4. Normaal begaafde kinderen met dezelfde ontwikkelingsleeftijd als de groepen 1,2, en 3 (N=21)
5. Normaal begaafde kinderen met dezelfde chronologische leeftijd als de groepen 1, 2 en 3 (N=49)

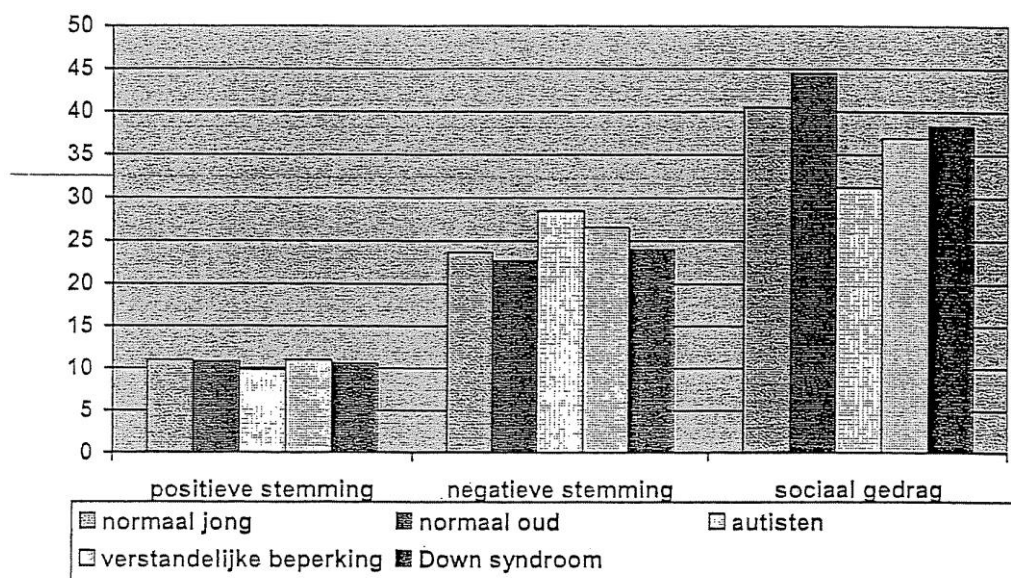
De kalenderleeftijd van de groepen kinderen met een verstandelijke beperking (1, 2 en 3) was gemiddeld 6 jaar en de ontwikkelingsleeftijd was ongeveer 2 jaar.

Figuur 2.3a Verschillen tussen de groepen in de mate van angst, contact vermijden, empathie en sociale cognitie.

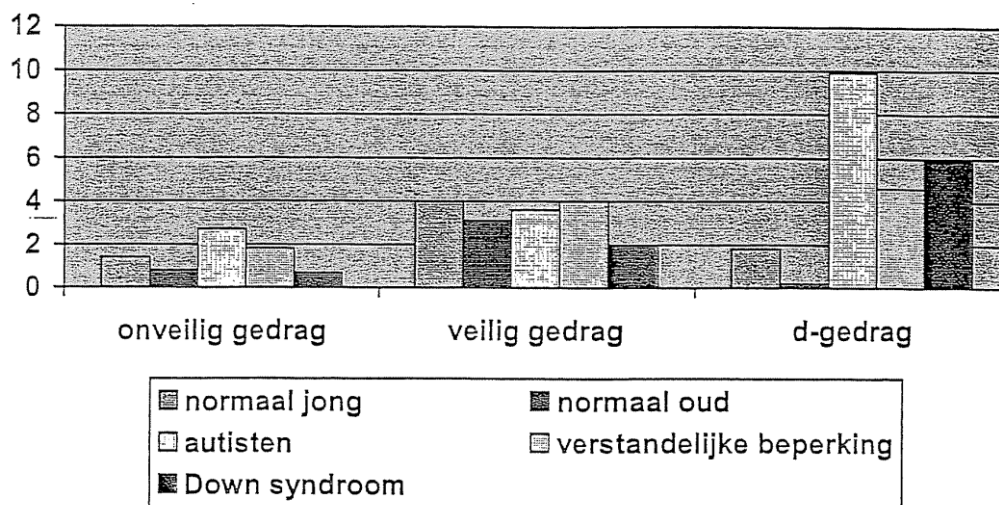
Uit: Wijnroks, L. (2004, p.7)

Volgens Wijnroks (2004) zijn kinderen met een verstandelijke beperking, al dan niet in combinatie met ASS, over het algemeen angstiger dan normaal begaafde kinderen van dezelfde leeftijd. Dit verschil is vooral te verklaren door hun ontwikkelingsachterstand. Verder hebben zij een veel sterkere neiging om sociale contacten te vermijden dan normaal begaafde kinderen. Vergelijkbare resultaten zijn te vinden voor empathie, negatieve stemming, sociale cognitie en sociaal gedrag. Behalve voor empathie, zijn deze verschillen niet te verklaren door hun ontwikkelingsachterstand. Kinderen met een verstandelijke beperking hebben een grote achterstand in hun sociaal-emotionele ontwikkeling, groter dan op grond van hun ontwikkelingsleeftijd mag worden verwacht. Een uitzondering is er voor kinderen met het syndroom van Down. Zij hebben net als andere kinderen met een verstandelijke beperking een sterkere neiging sociale contacten te vermijden, maar ze zijn in hun empathisch vermogen, negatieve stemming en hun sociale gedrag vergelijkbaar met normaal begaafde kinderen met dezelfde ontwikkelingsleeftijd. Kinderen met ASS scoren veel hoger op contact vermijden dan andere kinderen met een verstandelijke beperking, wat geïnterpreteerd kan worden als een specifiek kenmerk van autisme.

Figuur 2.3b Verschillen tussen de groepen in de mate waarin zij in een positieve stemming en negatieve stemming verkeren en sociaal gedrag vertonen.

Uit: Wijnroks (2004, p. 8)

Figuur 2.3c Verschillen tussen de groepen op onveilig hechtingsgedrag, veilig hechtingsgedrag en gedesorganiseerd gedrag.

Uit: Wijnroks, L. (2004, p. 9)

2.4.Sherborne bewegingsmethode

Sherborne heeft een methodiek ontwikkeld, die zich richt op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen met een verstandelijke beperking, waarbij 'samen bewegen' het middel is om deze ontwikkeling te stimuleren.

Sherborne (2001) concludeerde het volgende:

*Through my experience of teaching
and observing human movement,
and of learning through trial and error,
I have come to the conclusion
that all children have two basic needs:
they need to feel at home in their own body's
and so to gain body mastery,
and they need to be able to form relationships.
(p. xiii)*

Zoals uit bovenstaand citaat blijkt, gaat Sherborne (2001) hierbij uit van twee basisbehoeften:

- Het 'zich thuis voelen in het eigen lichaam' om zo beheersing over dat lichaam te krijgen. Wanneer iemand de controle heeft over zijn of haar lichaam, kan energie aangepast worden gebruikt, waardoor bewegingen doelgericht en soepel kunnen verlopen.
- Het 'in contact zijn met andere kinderen'. Het leren rekening houden met anderen is hierbij van essentieel belang.

Het samen delen van prettige bewegingservaringen staat centraal, waarbij de aandacht gericht is op contact met anderen.

Hierdoor groeit het zelfvertrouwen van de kinderen aangezien ze sterk en behulpzaam kunnen zijn tegenover anderen. Ze leren hun eigen mogelijkheden kennen net als die van anderen, waardoor hun lichaamsbeheersing groeit. De omgang met andere kinderen verbetert omdat ze merken dat het prettig is om

rekening te houden met elkaar. De concentratie wordt bevorderd en daarmee de afstemming van spierspanning en kracht.

Hoe beter kinderen hun eigen lichaam kennen, hoe meer vertrouwen ze erin krijgen. Als kinderen spelen, als ze hun omgeving verkennen, gebruiken ze hun lichaam. Ook gevoelens worden lijfelijk ervaren.

De pedagogiek, of methodiek van Sherborne, noemt zij *Developmental Movement for Children*.

In haar methode onderscheidt Sherborne (2009; p.15, 16) drie types van relaties:

1. In de 'met-elkaar'-relaties draagt één partner zorg voor de andere. De zorgende partner leert zich afstemmen op de behoeften en gevoelens van de andere, terwijl de andere partner vertrouwen leert stellen in andere personen.
2. In de 'tegen elkaar'-relaties leer je je lichaamskracht beheersen en bundelen. Je wordt aangemoedigd stabiel en vastberaden te zijn, terwijl je ook rekening houdt met je partner.
3. In de 'samen'-relaties leer je samenwerken.

2.5.Samenhang in de literatuur

Om inzicht te krijgen in de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen met een verstandelijke beperking is het van belang eerst zicht te hebben op wat een normale ontwikkeling is. De kinderen uit de aanvangsgroep hebben een ontwikkelingsleeftijd tussen 1.5 en 3.5 jaar. Terugkijkend op de tabel voor de normale ontwikkeling is te zien dat ontwikkelingstaken zoals hechting, lichaamsbeheersing en een eigen gedragstijl ontwikkelen bij deze ontwikkelingsleeftijd horen.

Uit de literatuur is gebleken dat bij kinderen met een verstandelijke beperking emotionele- en gedragsproblemen vaker voor komen. Om dit te onderzoeken, is het hechtingsproces van kinderen met een verstandelijke beperking nader bekeken. Vervolgens is de Sherborne methode bekeken, aangezien dit het middel is waarmee de sociaal-emotionele ontwikkeling van de doelgroep gestimuleerd zal worden.

In de literatuur is een goede samenhang zichtbaar in de beschrijving van de sociaal-emotionele ontwikkeling bij kinderen met een verstandelijke beperking. Velen ontwikkelingspsychologen hebben hierover uitspraken gedaan.

In de literatuur staat dat kinderen met een verstandelijke beperking een achterstand hebben in hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Dit is gebleken uit eerder onderzoek door Wijnroks (2004).

Ook Schieving (2008) geeft aan dat kinderen met een verstandelijke beperking zich op sociaal-emotioneel gebied vaak trager ontwikkelen. Deze kinderen vinden het moeilijker om samen te spelen of om zich in te leven in een ander.

Volgens Dekker & Koot (2006 in Prins en Braet, 2008) gaat het bij licht verstandelijk beperkte kinderen vooral om sociale problemen en agressief gedrag. Bij kinderen met een matige verstandelijke beperking gaat het meer om teruggetrokken gedrag.

De conclusie is dat kinderen met een verstandelijke beperking een achterstand hebben op sociaal-emotioneel gebied. Om deze ontwikkeling te stimuleren zal de Sherborne methode worden toegepast. Deze methodiek richt zich op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen met een verstandelijke beperking. Uit de literatuur van Sherborne blijkt dat kinderen twee basisbehoeften hebben; zich thuis voelen in het eigen lichaam en het in contact zijn met andere kinderen. Deze basisbehoeften zijn ook terug te vinden in tabel 2.1 uit paragraaf 2.1.

Met behulp van de Sherborne methode, zullen de kinderen uit de aanvangsgroep positief gestimuleerd worden in het aangaan van sociale contacten.

2.6. Vertaalslag naar mijn eigen praktijksituatie

Zoals eerder beschreven, bestaat de aanvangsgroep uit 10 kinderen met een lichte tot matige verstandelijke beperking. De kinderen zijn erg op zichzelf gericht en kunnen nauwelijks rekening houden met elkaar. Na het bestuderen van de literatuur is er inzicht verkregen in de ontwikkelingstaken die bij de ontwikkelingsleeftijd van deze kinderen horen. Hieruit is duidelijk geworden dat de kinderen uit de aanvangsgroep zich in het hechtingsproces bevinden. Zij moeten nog een eigen gedragsstijl ontwikkelen en zich bewust worden van hun eigen lichaam.

Vandaar dat kinderen met een verstandelijke beperking een achterstand hebben in hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Zij hebben namelijk een minder empathisch vermogen en sociale cognitie dan normaal begaafde kinderen van deze kalenderleeftijd.

Ook beperkingen die enkele kinderen uit de aanvangsgroep hebben, zoals ASS en het Syndroom van Down, kunnen hierin een rol spelen. Deze kinderen hebben namelijk vaker een onveilig hechtingsgedrag en kinderen met ASS vermijden eerder sociale contacten.

Uit de literatuur van Dekker & Koot (2006 in Prins en Braet, 2008) blijkt dat het bij licht verstandelijk beperkte kinderen vooral gaat om sociale problemen en agressief gedrag. Bij kinderen met een matig verstandelijke beperking gaat het meer om teruggetrokken gedrag. In de aanvangsgroep is deze tweedeling heel duidelijk zichtbaar. Er zijn kinderen die agressief gedrag vertonen, maar er zijn ook kinderen welke juist teruggetrokken gedrag vertonen.

3.Onderzoeksmethodologie

3.1.De onderzoeksvraagstelling

De volgende onderzoeksvraag wordt onderzocht:

Hoe kan ik met behulp van de Sherborne methode de sociaal- emotionele ontwikkeling van kinderen met een verstandelijke beperking stimuleren, in een aanvangsgroep op een school voor zeer moeilijk lerenden?

3.2.De onderzoeksmethodiek

Het onderzoek is praktijkgericht en heeft tot doel kwaliteitsverbetering, bij het werken aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen op de Mgr.Bekkersschool en het handelen van de leerkracht.

Volgens Harinck (2007) heeft een praktijkonderzoek slechts een beperkte geldigheid, aangezien het afhankelijk is van de context, de cultuur en de tijd waarin het onderzoek is uitgevoerd. Het onderzoek hoeft dus niet van toepassing te zijn op andere scholen, in andere landen, of in andere tijden. Daarnaast betreft het een kwalitatief onderzoek, wat betekent dat de uitkomsten niet in getallen uit te drukken zijn.

Er is gekozen om een actieonderzoek uit te voeren. Dit onderzoek kan ideaal gebruikt worden door praktijkgerichte professionals, bij het verbeteren van hun eigen werk- en handelingswijze (Harinck, 2007). Bij actieonderzoek met betrekking tot het onderwijs ligt de nadruk op het eigen handelen als professional en de omgeving waarin deze plaats vindt (Ponte, 2002 in Harinck, 2007). Hierbij ligt de nadruk op het handelen met een groep leerlingen op klassenniveau. Om het eigen handelen te verbeteren, wordt er gericht op zoek gegaan naar de aspecten van dat handelen, om deze vervolgens kritisch te reflecteren. Binnen het onderzoek wordt gebruik gemaakt van een dialoog met collega's en/of vakgenoten, om tot een tevredenstellend resultaat te komen.

3.3.De onderzoeksgroep en betrokkenen

Het onderzoek zal plaatsvinden in de aanvangsgroep tijdens de Sherborne bewegingslessen. De Sherborne activiteiten zullen uitgevoerd worden met twee groepen van vijf kinderen, waarbij de stagiaire pedagogiek zal ondersteunen. Dit onderzoek beperkt zich tot de Sherborne lessen, later kunnen deze vaardigheden ook geoefend worden in andere situaties.

Daarnaast zijn er enkele collega's van de Mgr.Bekkersschool betrokken bij dit onderzoek; de fysiotherapeut, een onderwijsassistente en de sova-trainster. Mede als enkele ervaren personen; een groepsleerkracht van de Mytyschool en een groepsleidster van dagcentrum het Koraal.

De onderzoeksinstrumenten zullen worden toegelicht in de volgende paragraaf.

3.4.De onderzoeksinstrumenten

De deelvragen, zoals beschreven in paragraaf 1.4, zijn verdeeld onder vier rubrieken. De onderzoeksinstrumenten worden gekoppeld aan deze rubrieken. Op deze manier zullen alle deelvragen onderzocht en beantwoord worden en wordt de professionele onderwijsrol zichtbaar. Zie bijlage B voor de schematische weergave van het onderzoek.

1.Beginsituatie van de kinderen uit de aanvangsgroep in kaart brengen

De beginsituatie wordt in kaart gebracht door dossieronderzoek.

Op deze manier wordt er inzicht verkregen in de ontwikkelingstaken en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen uit de aanvangsgroep.

2.Literatuuronderzoek

Om de beginsituatie in kaart te kunnen brengen, is het belangrijk dat er ook naar de literatuur wordt gekeken. Het is van groot belang om kennis te krijgen over het onderwerp en te onderzoeken wat er al is onderzocht.

3.Observaties externe Sherborne activiteiten

Op andere scholen waar expertise is opgebouwd wordt geobserveerd. Er wordt eenmalig bij de jongste groep van de Mytyschool gekeken naar een Sherborne activiteit.

Er wordt op dagcentrum het Koraal eenmalig een Sherborne activiteit geobserveerd, bij de schoolvoorbereidende groep.

De observatiegegevens zullen worden vastgelegd middels een zelfgemaakt observatieformulier (zie bijlage D). Door gebruik te maken van een observatieformulier, wordt er bij beide scholen op dezelfde punten geobserveerd, om een duidelijk overzicht te krijgen en verschillen te kunnen benoemen. De observaties zijn met name bedoeld om meer inzicht te krijgen in de Sherborne activiteiten, om deze vervolgens zelf toe te kunnen passen in de praktijk.

4.Interviews afnemen

Door gesprekken aan te gaan met ervaringsdeskundigen, is het doel meer te weten te komen over de toepassing van de Sherborne methode en de resultaten hiervan.

Er is gekozen voor een expertinterview (Harinck, 2007), wat betekent dat de

geïnterviewde personen goed geïnformeerd zijn over het onderwerp in kwestie. De gegevens die met deze interviews worden verzameld, moeten aan bepaalde kwaliteitscriteria voldoen, namelijk: betrouwbaarheid en geldigheid.

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te verhogen, wordt gebruik gemaakt van dataregistratieapparatuur. Audio- en video-opnames kunnen achteraf teruggeluisterd en –gekeken worden, zodat de betrouwbaarheid van het interview maximaal is.

Mensen met een verschillende achtergrond zullen aan het woord komen, te weten: een fysiotherapeut en een onderwijsassistente van de Mgr.Bekkersschool en twee ervaren groepsleerkrachten van andere scholen met expertise richting Sherborne. Vooraf zal een topiclijst worden opgesteld, om op deze manier bij elk interview dezelfde topics aan de orde te laten komen (zie bijlage H).

5.Lessenactiviteiten Sherborne

De onderzoeksbevindingen zullen toegepast worden in de praktijk om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen uit de aanvangsgroep te stimuleren.

De komende acht weken zullen de Sherborne activiteiten in praktijk uitgevoerd worden. Daarbij wordt gewerkt aan de met-relaties en samen-relaties, om kinderen met de bewegingsoefeningen in contact te brengen met elkaar. Daarvoor is eenmaal per week een uur tijd ingepland. Twee groepen krijgen beiden een half uur aangeboden. Per groep worden drie oefeningen uitgevoerd waarbij ingespeeld wordt op de reacties van kinderen. In onderstaand overzicht is een planning opgenomen van de beoogde activiteiten. Voor het complete overzicht zie bijlage E.

Activiteit	Beschrijving oefeningen	Illustraties oefeningen	Datum
1	1. Per twee; in stand met de handen tegen elkaar; zonder loslaten de armen zover mogelijk bewegen zonder zich te verplaatsen met de benen. Vervolgens zo dicht mogelijk bij elkaar gaan staan; elkaar stevig vasthouden. 2. In tweetallen; beiden staan elk op één been bij elkaar en geven elkaar een hand; met de vrije handen en benen wordt zo ruimtelijk mogelijk bewogen. 3. In groep; in ruglig zoveel mogelijk handen en voeten proberen te bereiken.	 	23-03-2010

Tijdens deze activiteiten worden aantekeningen genoteerd en hiervan zal een logboek worden bijgehouden. Uiteindelijk zullen deze aantekeningen worden gebruikt om te analyseren hoe de groep zich heeft ontwikkeld.

3.5.Ethiek

De mensen die mee hebben gewerkt aan het onderzoek, weten dat de door hun verkregen data zal worden weergegeven in dit onderzoeksrapport. Alle gegevens in het onderzoek worden vertrouwelijk behandeld.

Er is mondeling toestemming gevraagd aan alle betrokkenen, voor het weergeven van de door hun verkregen data. Ook is er mondeling toestemming gevraagd, voor het noemen van de betreffende namen in het voorwoord. Voordat beoogde activiteiten in de praktijk worden uitgevoerd, zijn eerst de ouders van de kinderen uit de aanvangsgroep op de hoogte gesteld middels een brief (zie bijlage C). Om de privacy van de kinderen te kunnen waarborgen, zal alleen de eerste letter van de voornaam worden gebruikt.

3.6.Validiteit en betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van het onderzoek is een voorwaarde voor het bepalen van de validiteit van het onderzoek. Met betrouwbaarheid wordt verwezen naar herhaalbaarheid, de nauwkeurigheid van een 'meting'. Met validiteit wordt bedoeld: heeft het instrument wel datgene te pakken wat we willen weten? (Harinck 2007, pag. 63). Tijdens het onderzoek is er gebruik gemaakt van meerdere data-verzamelmethodeken, ook wel triangulatie genoemd, om de onderzoeksvraag te beantwoorden.

Er zijn activiteiten uitgevoerd in de praktijk, daarnaast is er gekeken op andere scholen en zijn er interviews gehouden met collega's die al met Sherborne werken. Op deze manier wordt er vanuit verschillende invalshoeken gekeken. Er wordt niet alleen uitgegaan van de ervaringen van de onderzoeker, maar er wordt ook gekeken naar de ervaringen van anderen.

4.Data verzameling en analyse

4.1.Beginsituatie en literatuuronderzoek

De beginsituatie van de kinderen uit de aanvangsgroep is in kaart gebracht (zie bijlage A). Daaruit is gebleken dat vier kinderen een IQ beneden de 50 hebben en zes kinderen een IQ tussen de 50 en de 60. Door deze IQ-score nader te analyseren blijkt dat deze scores aanduiding geven op een lichte tot matige verstandelijke beperking (zie onderstaande tabel).

Tabel 4.1 DSM-IV-TR codering voor de mate van een verstandelijke beperking* (APA, 2004).				
code	omschrijving	IQ-range	%...	Zorgsector
V62-89	Zwakbegaafdheid (borderline intellectual functioning)	71-84	-	LVG
317	Lichte verstandelijke beperking (mild mental retardation)	50/55-70	+/- 85%	LVG, VG
318.0	Matige verstandelijke beperking (moderate mental retardation)	35/40-50/55	+/- 10%	VG
318.1	Ernstige verstandelijke beperking (severe mental retardation)	20/25-35/40	3-4%	VG
318.2	Diepe verstandelijke beperking (profound mental retardation)	Lager dan 20/25	1-2%	VG
319	Verstandelijke beperking, ernst niet gespecificeerd (unspecified mental retardation)	Niet te bepalen**	-	VG

*In de DSM-IV-TR wordt 'verstandelijke beperking' met de term 'zwakzinnigheid' aangeduid.

**Indien er een sterk vermoeden van een verstandelijke beperking bestaat, maar de intelligentie van betrokkene niet te testen is met standaard intelligentietests (bijvoorbeeld bij personen die te gehandicapt zijn of niet meewerken, of bij zeer jonge kinderen).

Uit: Prins, en Braet. (2008; p. 450)

Uit het dossieronderzoek is gebleken dat de ontwikkelingsleeftijd in de groep tussen de 1.5 en 3.5 jaar ligt, terwijl de kalenderleeftijd varieert van 6 t/m 8 jaar. In de literatuur is bestudeerd welke ontwikkelingstaken er horen bij de ontwikkelingsleeftijd van deze kinderen. Volgens Schieving (2008) blijkt dat kinderen met een verstandelijke beperking op sociaal-emotioneel gebied onderontwikkeld zijn.

4.2.Observaties externe Sherborne activiteiten

Er heeft eenmalig een observatie plaatsgevonden bij de Mytylschool en dagcentrum het Koraal, waar al enkele jaren met Sherborne wordt gewerkt. Hieronder volgt een kort verslag van deze observaties.

Observatiegegevens Mytylschool

Op 29 maart jl. is er een Sherborne activiteit geobserveerd bij de aanvangsgroep van de Mytylschool. Dit is de eerste groep binnen de school, kinderen met een kalenderleeftijd van vier jaar en een lichamelijke beperking. De kinderen uit deze groep hebben een IQ tussen de 70 en de 90.

Er zitten zeven jongens en twee meisjes in de groep. De activiteit werd uitgevoerd met de hele groep, onder begeleiding van de groepsleerkracht, fysiotherapeut en een onderwijsassistente.

Het valt op dat plezier bij deze activiteit voorop staat. De kinderen worden niet gedwongen een oefening uit te voeren. Als een kind een oefening niet uit wil voeren, mag hij of zij ook even op de bank gaan zitten en kijken. Daarna sluiten de kinderen vanzelf weer aan. Deze Sherborne activiteit duurt een uur. Deze tijd is zeker nodig aangezien er veel tijd verloren gaat met het aan- en uitkleden van de kinderen, vanwege de lichamelijke beperking. De activiteit wordt uitgevoerd in de speelzaal. Er staan banken zodat de ruimte afgebakend wordt. Dit is voor de kinderen erg duidelijk. De ruimte is prikkelarm en de kinderen worden niet afgeleid door prikkels om zich heen.

In bijlage F is een uitwerking opgenomen van de gehele observatie.

Observatiegegevens Koraal

Op 9 april jl. is er een Sherborne activiteit geobserveerd bij de schoolvoorbereidende groep, op dagcentrum het Koraal. In deze groep zitten acht kinderen in de leeftijd van vijf tot en met zeven jaar. De ontwikkelingsleeftijd in deze groep ligt rond de vijf jaar. In de groep zitten zes jongens en twee meisjes. De activiteit duurde een half uur en werd uitgevoerd door de groepsleidster, met de helft van de groep, vier kinderen.

De activiteit wordt uitgevoerd in het eigen klaslokaal. De kinderen hebben allemaal een eigen yoga matje, waardoor de plaats in de ruimte duidelijk wordt aangegeven. Het valt wel op dat de kinderen redelijk snel afgeleid zijn door prikkels om zich heen.

Er is een kind dat wegloopt bij de Sherborne activiteit en gaat spelen met mandjes die in de klas staan. De Sherborne activiteit wordt genoemd als 'gymmen met de beer'. Hierbij hoort een liedje wat als start van de activiteit gezongen wordt. Dit maakt de kinderen enthousiast.

In bijlage G is een uitwerking opgenomen van de gehele observatie.

Analyseren observatiegegevens Mytylschool en dagcentrum het Koraal

In onderstaand overzicht worden de verschillen en overeenkomsten tussen de Mytylschool en dagcentrum het Koraal beschreven.

Verschillen

Mytylschool	Dagcentrum het Koraal
Sherborne in de speelzaal	Sherborne in eigen klaslokaal
Plaats in de ruimte duidelijk maken door gebruik te maken van banken en een grote mat	Plaats in de ruimte duidelijk maken door individuele yoga matjes
Benaming Sherborne	Benaming gymmen met de beer
Hele groep van 9 kinderen	Twee keer de helft; 4 kinderen
3 begeleiders; fysiotherapeut, groepsleerkracht, onderwijsassistente	1 begeleider; groepsleerkracht
Extra aandacht voor de motoriek	Nadruk ligt op het sociale aspect

Overeenkomsten

Bij beiden wordt er gewerkt aan dezelfde doelen:

- Lichaamsbesef
- Rekening houden met elkaar
- In contact komen met elkaar

4.3.Interviews

Er zijn vier interviews afgenomen bij ervaringsdeskundigen. Hierbij is gebruik gemaakt van een topiclijst om ervoor te zorgen dat bij alle interviews dezelfde aspecten besproken worden. Op deze manier kunnen er overeenkomsten en verschillen benoemd worden. In onderstaande uitwerking wordt alleen de kern van het interview beschreven.

Voor de volledige uitwerking van de interviews, zie bijlage I t/m L.

- Fysiotherapeut R. is twee dagen per week als fysiotherapeut werkzaam op de Mgr.Bekkersschool en drie dagen bij Lunetzorg. Sherborne is zijn specialisme. Hij is zo'n 5 a 6 jaar werkzaam met Sherborne en heeft daarvoor cursus 1 t/m 3 gevolgd. Ook heeft hij regelmatig nascholingsdagen. Zijn doelgroep zijn mensen met een ontwikkelingsachterstand, leeftijd vanaf 2 jaar en ouder en mensen met autisme.

Hoe ben je bekend geworden met de Sherborne methode?

Via een workshop Sherborne. Hij raakte meteen enthousiast en is vervolgens de cursus gaan volgen.

Aan welke doelen met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling werk je, wanneer je met Sherborne aan de slag gaat?

R. werkt vooral aan het in contact komen met elkaar, waarbij plezier en ontspanning een belangrijke rol spelen.

Wat zijn belangrijke aspecten in het werken met Sherborne?

De ruimte waarin je werkt moet prikkelarm zijn en niet te groot. Het is fijn om te werken in kleine groepjes. Wanneer er met Sherborne gestart wordt, is het goed eerst te werken aan lichaamsbesef en relatievorming.

Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar wanneer je werkt met Sherborne?

R. is erg te spreken over het werken met Sherborne en autisten. Je zou denken dat kinderen met ASS het niet prettig vinden om samen een oefening uit te voeren, maar hij heeft ervaren dat deze bewegingsmethode effect heeft bij deze kinderen. In de dagelijkse praktijk worden zij vaak overvraagd en wanneer ze met Sherborne bezig zijn en er geen eisen aan hen worden gesteld, merkt R. dat deze kinderen zich erg op hun gemak voelen en zich goed ontwikkelen.

- M. is een onderwijsassistente op de Mgr. Bekkersschool. Zij werkt sinds twee jaar op de Mgr. Bekkersschool. Daarvoor heeft zij gewerkt op dagcentrum het Koraal. M. heeft geen cursus Sherborne gevolgd.

Hoe ben je bekend geworden met de Sherborne methode?

M. heeft met Sherborne gewerkt op het Koraal. In het begin vond zij het een vreemde methode en werkte ze in te grote groepen. Maar toen zij in kleine groepjes ging werken, begon ze de effecten ervan te zien..

Aan welke doelen met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling werk je, wanneer je met Sherborne aan de slag gaat?

Haar doel is kinderen die in de klas weinig aan bod komen en teruggetrokken gedrag vertonen, tijdens Sherborne extra te stimuleren en ze de ruimte te geven, zodat ze helemaal kunnen opbloeien. Ze heeft één groepje in de klas voor wie zij het echt heel nuttig vindt. Deze kinderen vallen in de klas weg en bij Sherborne bloeien ze helemaal op. Daar gaan ze de leiding nemen, gaan ze praten en worden ze helemaal enthousiast. Omdat ze in een kleine groep makkelijker kunnen functioneren dan in een groep van twaalf in een klas. M. werkt aan het in contact komen met elkaar en een rol hebben binnen de groep. Bij Sherborne mogen de kinderen ook bepalend zijn.

Wat zijn belangrijke aspecten in het werken met Sherborne?

Maximaal vier kinderen in een groep. Een ideale grond is een gladde vloer.

Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar wanneer je werkt met Sherborne?

De kinderen voelen zich goed in de groep. Ze worden steeds opener en enthousiaster.

- R. is een groepsleerkracht van de aanvangsgroep van de Mytyschool. Zij werkt sinds het schooljaar 2006-2007 met Sherborne.
R. heeft cursus 1 van Sherborne gevolgd.

Hoe ben je bekend geworden met de Sherborne methode?

R. liep er tegenaan dat er een aantal kinderen klaar waren met de individuele fysiotherapie. Deze kinderen waren toe aan een groepsuitdaging. Maar het

lichaamsbesef was nog onvoldoende. Ook hadden de kinderen nog andere zwakke punten. Ze waren toen nog erg zwak voor de gymles. R. heeft destijds in verschillende gesprekken aangegeven dat het trainen van lichaamsbesef de basis is voor alle bewegingen. Toen zij in aanraking kwam met Sherborne, is zij zich hierin gaan verdiepen en is deze methode binnen de school aan het licht gekomen.

Aan welke doelen met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling werk je, wanneer je met Sherborne aan de slag gaat?

Met de Sherborne activiteiten werkt ze vooral aan lichaamservaring, sociale contacten, rekening houden met elkaar en beurtgedrag.

Wat zijn belangrijke aspecten in het werken met Sherborne?

Zorg voor voldoende bewegingsruimte, zoals de speelzaal. Zorg voor voldoende begeleiding in de groep, één op drie.

Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar wanneer je werkt met Sherborne?

De kinderen leren met elkaar in contact te komen en rekening te houden met elkaar. Plezier in bewegen speelt hierbij een grote rol.

- A. is groepsleidster van de schoolvoorbereidende groep van het Koraal. Zij werkt sinds zeven jaar met de Sherborne methode. A. heeft cursus 1 en 2 gevolgd. Daarnaast heeft zij een cursus gevolgd voor kinderyoga en kindermassage, wat zij tevens goed kan toepassen in haar Sherborne activiteiten.

Hoe ben je bekend geworden met de Sherborne methode?

A. kon zeven jaar geleden de cursus Sherborne volgen binnen haar werksituatie en is er destijds in haar groep mee gestart.

Aan welke doelen met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling werk je, wanneer je met Sherborne aan de slag gaat?

Er wordt vooral gewerkt aan het sociale aspect. Daarnaast vindt A. het belangrijk dat de kinderen hun rust ervaren wanneer ze met Sherborne werken.

Wat zijn belangrijke aspecten in het werken met Sherborne?

Sherborne is echt het kind volgen en daarin mee gaan. Wanneer een kind een oefening niet uit wil voeren of meerdere malen niet mee wil doen, werkt het goed om

eerst 1-op-1 de Sherborne oefeningen met het kind uit te voeren. Op deze manier kun je vertrouwen opbouwen en het kind bekend maken met Sherborne.

Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar wanneer je werkt met Sherborne?

De kinderen kunnen meer van elkaar verdragen en het groepsgevoel wordt gestimuleerd.

Zoals uit bovenstaande verslaglegging van de interviews blijkt, vinden alle geïnterviewden dat de Sherborne methode een positief effect heeft in het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling. De kinderen voelen zich goed in de groep, komen met elkaar in contact en kunnen meer van elkaar verdragen. Ook is de Sherborne methode bruikbaar in het werken met kinderen met ASS.

Een verschil is vooral de ruimte waarin gewerkt wordt. De één werkt in een prikkelarme ruimte, zoals de speelzaal en de ander voert de Sherborne activiteit uit in de klas. De één gebruikt yoga matjes om de plaats in de ruimte duidelijk te maken, de ander gebruikt twee banken en een mat. Wel zijn alle geïnterviewden van mening dat Sherborne het beste uitgevoerd kan worden in een prikkelarme ruimte, maar vanwege ruimtegebrek is dit niet altijd te realiseren.

4.4.Lessenactiviteiten

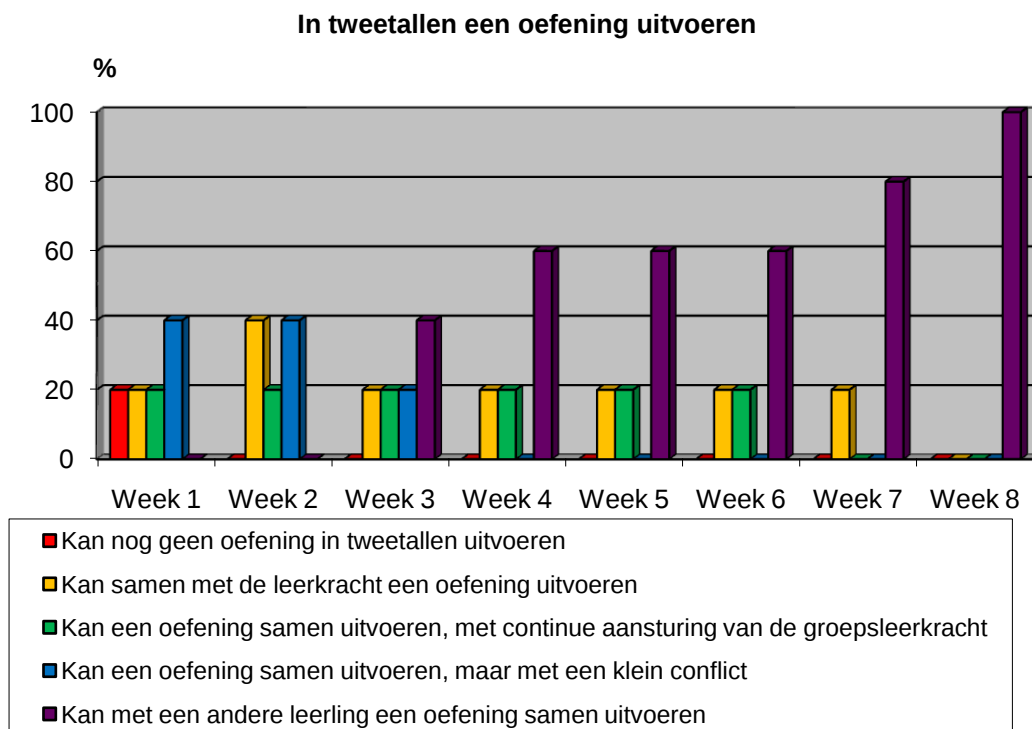
Gedurende acht weken zijn de Sherborne activiteiten uitgevoerd zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3. De activiteiten zijn precies volgens planning uitgevoerd; iedere dinsdag in twee groepen van vijf kinderen. De stagiaire pedagogiek heeft ondersteuning geboden aan de groepsleerkracht, tijdens de activiteiten. Beiden groepen kregen een half uur aangeboden.

Van iedere activiteit zijn aantekeningen bijgehouden om uiteindelijk te kunnen analyseren hoe de groep zich heeft ontwikkeld. De uitwerking van deze aantekeningen is te vinden in bijlage M.

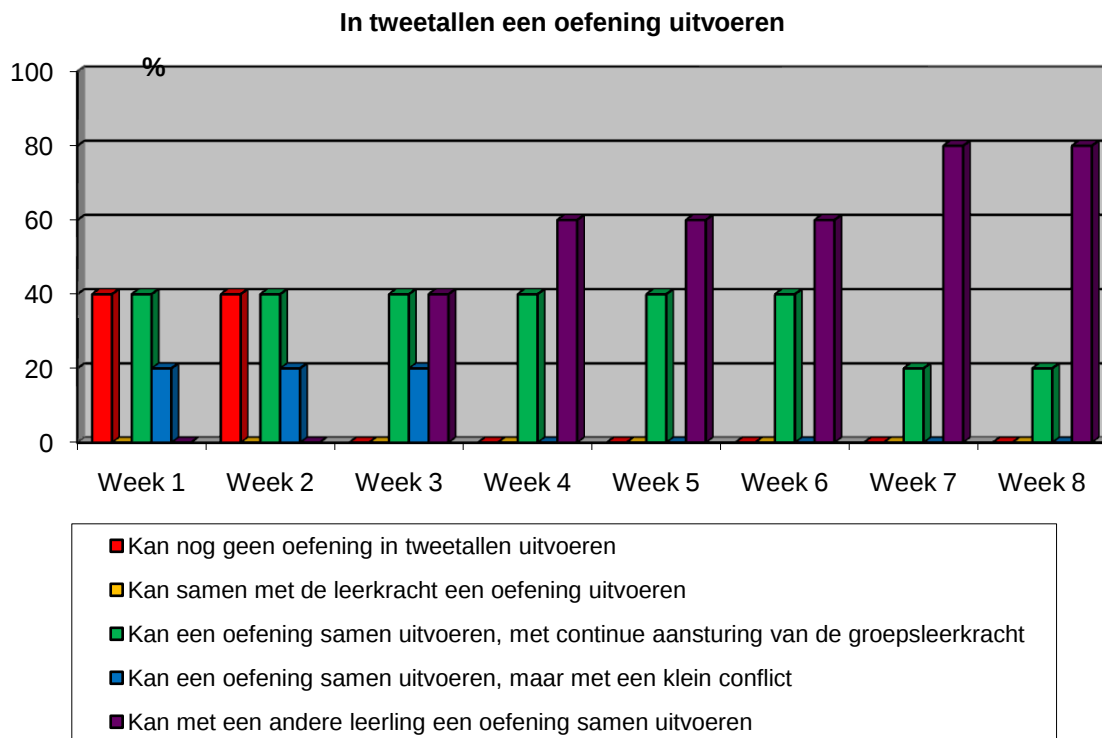
De resultaten van de lessen zijn weergegeven in onderstaande grafieken. Er zijn twee groepen van ieder vijf kinderen. De hele groep geeft 100% aan, ieder kind 20%. In de grafiek is af te lezen hoe de kinderen zich hebben ontwikkeld op twee

gebieden. Enerzijds een oefening in tweetallen uitvoeren en anderzijds de betrokkenheid en het tonen van initiatief.

Groep 1

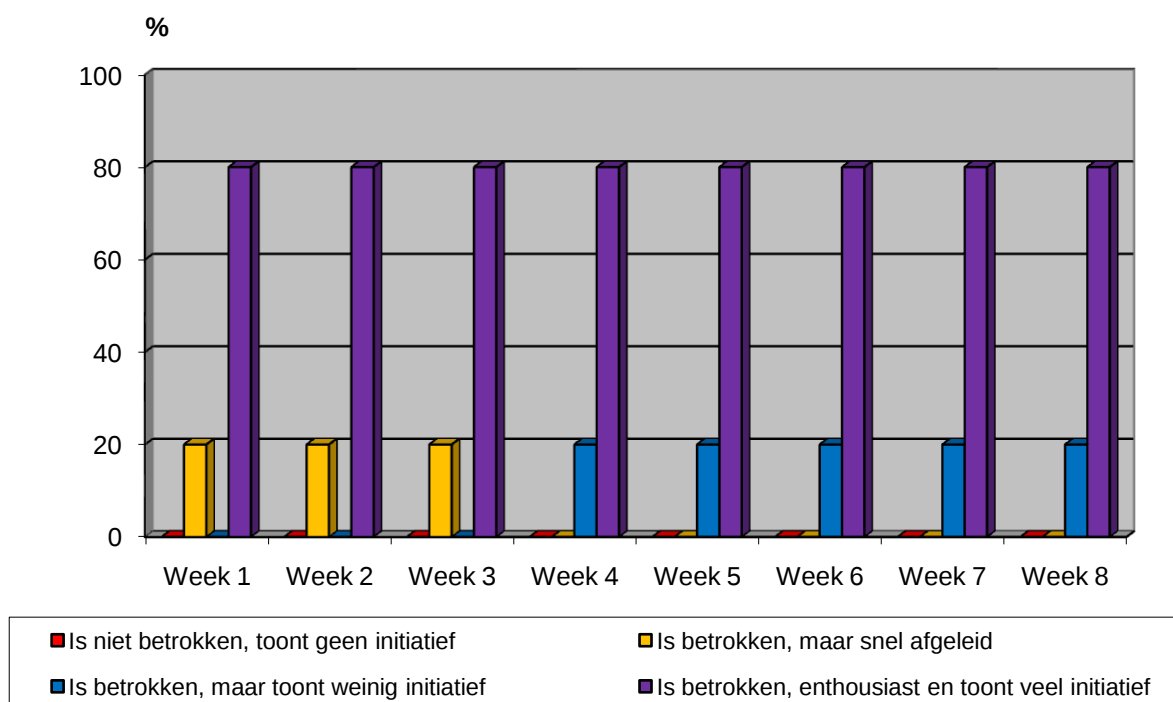

Groep 2

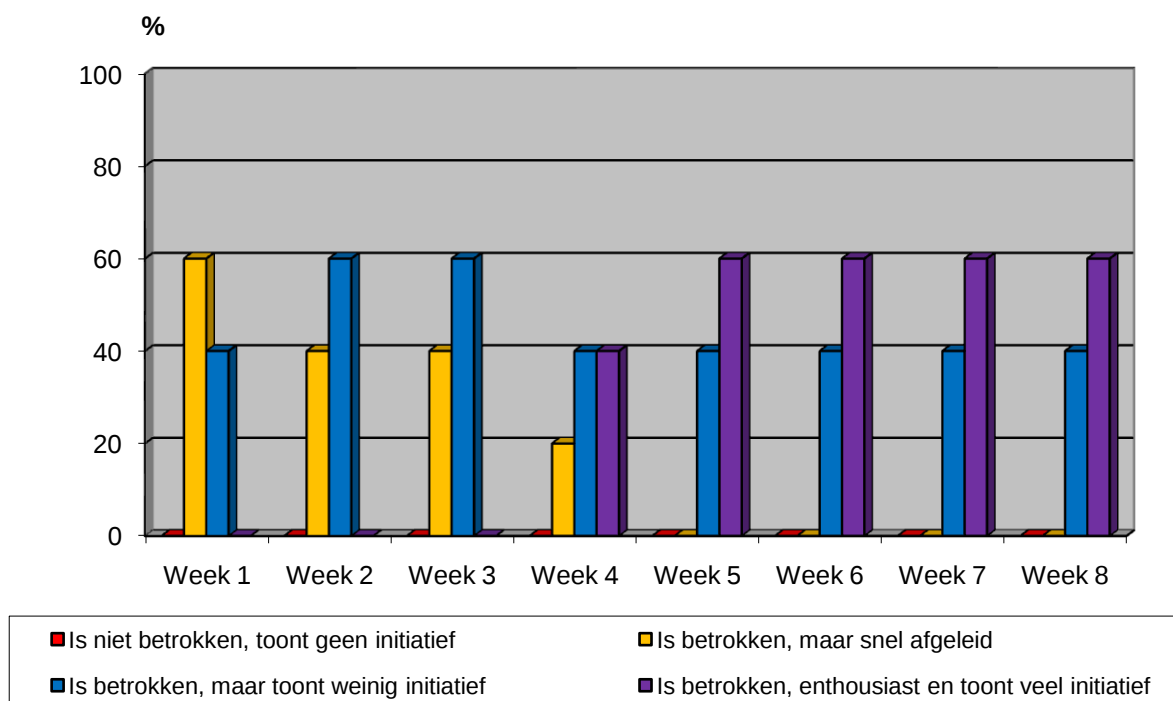
Groep 1

Betrokkenheid en initiatief tonen

Groep 2

Betrokkenheid en initiatief tonen

5.Data-interpretatie

5.1.Conclusies

Gedurende de onderzoeksperiode is er vanuit verschillende onderzoeksinstrumenten gekeken, naar de wijze waarop de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen uit de aanvangsgroep kon worden verbeterd. Met behulp van dossieronderzoek is duidelijk geworden dat de ontwikkelingsleeftijd van deze kinderen ligt tussen de 1.5 en 3.5 jaar, terwijl de kalenderleeftijd tussen de 6 en 8 jaar ligt.

Aan de hand van de theorie uit Prins en Braet (2008; p.7) zijn de ontwikkelingstaken beschreven van kinderen met een normale ontwikkeling. Kijkend naar deze ontwikkelingstaken en de ontwikkelingsleeftijd van de kinderen uit de aanvangsgroep, kan geconcludeerd worden dat deze kinderen zich nog in het hechtingsproces bevinden. Dit is erg herkenbaar, kijkend naar de huidige situatie in deze groep. De kinderen zijn erg op zichzelf gericht en kunnen niet tot nauwelijks rekening houden met de ander. Slechts een enkeling is in staat met een ander te spelen. De kinderen zijn snel gefrustreerd als iets niet duidelijk is of als ze iets niet willen. Veel kinderen vertonen teruggetrokken gedrag, omdat ze in een korte leven al veel negatieve ervaringen hebben opgedaan. Nu de ontwikkelingsleeftijd van deze kinderen nader is onderzocht, is het eigenlijk logisch dat deze kinderen erg op zichzelf gericht zijn en snel gefrustreerd zijn als ze iets niet willen. Uit Prins en Braet (2008, p.7) blijkt namelijk dat de kinderen hun eigen omgeving nog aan het ontdekken zijn. Ze zijn bezig om een eigen gedragsstijl te ontwikkelen, waarbij koppigheid, alles zelf willen doen en grenzen testen, kenmerkende gedragingen zijn. Ze moeten nog leren om te gaan met frustratie. De kinderen hechten zich eerst aan vader, moeder, broertjes en zusjes en vervolgens gaan ze zich pas hechten aan andere personen.

De kinderen uit de aanvangsgroep zijn zichzelf nog aan het ontwikkelen. Uit de literatuur is gebleken dat bij kinderen met een verstandelijke beperking emotionele- en gedragsproblemen vaak voor komen (Kraijer & Plas, 2006; DoŠen, 2005, in Prins en Braet, 2008).

Bij het in kaart brengen van de huidige situatie is duidelijk zichtbaar dat er in de aanvangsgroep veel emotionele en gedragsproblemen voor komen. De kinderen kunnen nog niet goed omgaan met frustratie en dit uit zich in schoppen, slaan en

schreeuwen. Er kan geconcludeerd worden dat kinderen met een verstandelijke beperking een achterstand hebben op sociaal-emotioneel gebied. Kijkend naar de theorie blijkt dat dit klopt. Volgens Schieving (2008) hebben deze kinderen inderdaad een achterstand op sociaal-emotioneel gebied en ontwikkelen zij zich trager dan kinderen met een normale ontwikkeling.

Deze frustratie waar de kinderen nog niet goed mee om kunnen gaan is ook nader te verklaren. Ze moeten zich namelijk nog bewust worden van hun eigen lichaam. Kijkend naar de ontwikkelingsleeftijd van de kinderen uit de aanvangsgroep en de daarbij horende ontwikkelingstaken (Prins en Braet, 2008 p.7), staat dat kinderen zich in deze leeftijdsfasen nog moeten ontwikkelen op het gebied van lichaamsbeheersing; gebruik zintuigen en spieren. Het vraagt van de leerkracht gericht te kijken naar de kinderen en aan te sluiten bij de behoeften en het niveau. Sherborne (2001) geeft aan dat kinderen twee basisbehoeften hebben. Enerzijds 'zich thuis voelen in het eigen lichaam' en anderzijds 'het in contact zijn met andere kinderen'. De methodiek die zij heeft ontwikkeld, richt zich op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen met een verstandelijke beperking, waarbij 'samen bewegen' het middel is om deze ontwikkeling te stimuleren.

Er is onderzocht hoe de leerkracht met behulp van de Sherborne methode een bijdrage kan leveren aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen uit de aanvangsgroep. Binnen deze ontwikkeling ligt de nadruk op het meer kunnen verdagen van elkaar.

In de aanvangsgroep zitten twee kinderen met het syndroom van Down en twee kinderen met mogelijk ASS. Er is gekeken naar de ontwikkeling van kinderen met ASS en/of het syndroom van Down. Uit het onderzoek van Wijnroks (2004) blijkt dat kinderen met het syndroom van Down net als andere kinderen met een verstandelijke beperking een sterkere neiging hebben sociale contacten te vermijden, maar in hun empathisch vermogen, negatieve stemming en hun sociale gedrag zijn ze vergelijkbaar met normaal begaafde kinderen met dezelfde ontwikkelingsleeftijd. In de praktijk is dit duidelijk zichtbaar. De twee kinderen met het syndroom van Down zaten regelmatig in hun 'eigen wereldje' en probeerden daarmee sociaal contact te vermijden. Toch lieten ze ook sociaal gedrag zien en wilden ze graag samenspelen wanneer ze hierin gestimuleerd werden. Ze maakten heel veel plezier en vonden alles goed.

Kinderen met ASS scoren veel hoger op contact vermijden dan andere kinderen met een verstandelijke beperking, wat geïnterpreteerd kan worden als een specifieke kenmerk van autisme. Deze theorie komt erg overeen met de huidige situatie. In de aanvangsgroep zitten twee kinderen die gediagnosticeerd worden op mogelijk ASS. Vooral één van deze kinderen vermijdt sterk het contact met andere kinderen. Zij vindt het niet prettig om een ander kind een hand te geven of om samen een oefening uit te voeren. Ze kan dan gaan schreeuwen of slaan. De kinderen met het syndroom van Down, vertonen hierin geen opvallend gedrag en vinden het juist goed en leuk om samen een oefening uit te voeren of om elkaars hand vast te houden. Wat wel erg opvallend is, is dat de Sherborne methode een positieve bijdrage levert aan kinderen met ASS. Voordat er werd gestart met het uitvoeren van de Sherborne activiteiten, had de onderzoeker nooit gedacht dat ook dit kind met mogelijk ASS, het prettig zou vinden om samen een oefening uit te voeren. In het begin wilde zij graag samen met de leerkracht de oefeningen uitvoeren. Maar zeven activiteiten later, begon ze ook interesses te ontwikkelen in andere kinderen. Tijdens de Sherborne activiteiten is het haar gelukt om samen met een ander kind een oefening uit te voeren. In andere situaties valt het ook op dat zij nu meer kan verdragen van andere kinderen. Een specifiek kenmerk van een Autisme Spectrum Stoornis is inderdaad contact vermijden, maar de Sherborne methode heeft hier een erg positieve invloed op.

Er is voor dit onderzoek gebruik gemaakt van de expertise van mensen die met Sherborne werken. Er zijn interviews afgenomen en er heeft een observatie plaatsgevonden bij de Mytyschool en dagcentrum het Koraal. Beiden hebben een andere werkwijze waarop ze met de Sherborne methode werken. Op dagcentrum het Koraal noemen ze de Sherborne bewegingslessen, het gymmen met de beer. Zij hebben zelf voor deze benaming gekozen en het is niet terug te vinden in de theorie van Sherborne. De activiteit werd gestart met het zingen van een liedje over de beer. Een sterk punt tijdens deze observatie, is dat de kinderen door deze beer direct betrokken waren bij de activiteit. Bij de Mytyschool duurde het wat langer voordat alle kinderen betrokken waren. Deze bevinding maakt dat er voor de eigen Sherborne bewegingslessen ook gekozen is voor de benaming 'gymmen met de beer'. Ook voor de eigen Sherborne activiteiten viel het op dat de 'knuffel-beer' een positieve bijdrage levert aan de betrokkenheid van de kinderen. Het openingsliedje

en het begroeten van de 'knuffel-beer' vergroot sterk de betrokkenheid.

Het is erg belangrijk dat er genoeg bewegingsruimte is wanneer er gewerkt wordt met Sherborne. Ook een prikkelarme ruimte is belangrijk. De kinderen moeten zich namelijk goed kunnen bewegen in de ruimte en geen last hebben van prikkels om zich heen. Kinderen met ASS kunnen bijvoorbeeld erg snel afgeleid zijn door iets wat zij zien. Opvallend was ook dat de Mytyschool de Sherborne activiteiten uitvoert in een prikkelarme ruimte en dagcentrum het Koraal een ruimte heeft met veel prikkels. Het was in de observatie duidelijk te zien dat de kinderen minder snel afgeleid waren bij de Mytyschool, waar ze de Sherborne activiteiten uitvoeren in de speelzaal. In de interviews met de groepsleerkrachten van de Mytyschool en dagcentrum het Koraal kwam naar voren dat ze allebei graag de Sherborne activiteiten uitvoeren in een prikkelarme ruimte, maar bij dagcentrum het Koraal is dit wegens ruimtegebrek niet te realiseren.

De Sherborne activiteiten in de eigen praktijk werden uitgevoerd in een noodlokaal.

Dit is een lokaal met daarin een tafel, aantal stoelen en enkele speelmaterialen.

Tijdens de eerste activiteit raakte er een kind snel afgeleid door de materialen om hem heen. Daarom is ervoor gekozen de materialen uit het noodlokaal te halen zodat de ruimte prikkelarm is. Dit bleek een positieve invloed te hebben op de betrokkenheid van de kinderen. De kinderen waren veel minder snel afgeleid.

Tijdens de Sherborne activiteiten is er vooral gewerkt aan de 'met-elkaar'-relaties en de 'samen'-relaties. In de 'met-elkaar'-relaties draagt één partner zorg voor de andere. De zorgende partner leert zich afstemmen op de behoeften en gevoelens van de andere, terwijl de andere partner vertrouwen leert stellen in andere personen. In de 'samen'-relaties leer je samenwerken (Sherborne, 2001).

Het samen delen van prettige bewegingservaringen staat centraal, waarbij de aandacht gericht is op contact met anderen. De kinderen leren hun eigen mogelijkheden kennen net als die van anderen, waardoor hun lichaamsbeheersing groeit. Sherborne (2001) concludeert dat het de omgang met andere kinderen verbeterd, omdat de kinderen merken dat het prettig is om rekening te houden met elkaar. Kijkend naar de praktijksituatie, sluit dit aan bij de bevindingen van het onderzoek. Er is gemeten of de kinderen in tweetallen een oefening uit kunnen voeren en of ze betrokken zijn tijdens de activiteit. In het begin konden de kinderen nog niet samen een oefening uitvoeren, of met een klein conflict. Maar na drie weken

konden de kinderen steeds beter in tweetallen een oefening uitvoeren. De betrokkenheid is hoog doordat het plezier in bewegen voorop staat en de kinderen niet gedwongen worden een oefening uit te voeren. De kinderen namen veel initiatieven, waardoor het groepsgevoel bevorderd wordt. Het was opvallend dat de kinderen van een wat hoger niveau, kinderen met een laag niveau helpen om samen een oefening uit te voeren. De kinderen helpen elkaar en geven elkaar complimentjes. Er kan geconcludeerd worden dat het aangaan van relaties door lichamelijk contact zichtbaar is verbeterd. Niet alleen tijdens de Sherborne lessen, maar ook in de klas tijdens enkele andere activiteiten, merkt de leerkracht dat de kinderen sociale contacten met elkaar aangaan. Bijvoorbeeld tijdens het spelen in de hoeken. Ook valt het op dat de kinderen in vergelijking met de huidige situatie meer kunnen verdragen van elkaar, waardoor minder snel moeilijk gedrag ontstaat.

5.2.Centrale onderzoeksvraag

Hoe kan ik met behulp van de Sherborne methode de sociaal- emotionele ontwikkeling van kinderen met een verstandelijke beperking stimuleren, in een aanvangsgroep op een school voor zeer moeilijk lerenden?

Met behulp van de Sherborne methode is het gelukt de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen uit de aanvangsgroep te stimuleren. Door samen te bewegen, waarbij plezier in het bewegen voorop staat, is het gelukt om te werken aan relatievorming. De kinderen hebben laten zien sociale contacten met elkaar aan te gaan. Zij kunnen in tweetallen een oefening uitvoeren en daarbij meer van elkaar verdragen. Dit betekent dat ze minder snel een conflict aangaan wanneer iets niet volgens hun wil verloopt. Dit is ook al zichtbaar in andere situaties in de klas, waaruit geconcludeerd kan worden dat het pedagogisch klimaat in de groep is verbeterd. Voor de praktijksituatie betekent dit dat Sherborne ook resultaat oplevert tijdens andere activiteiten. Doordat de kinderen meer van elkaar verdragen verloopt de samenwerking beter. Terugkijkend naar de handelingsverlegenheid, was het in het begin niet duidelijk hoe de sociaal-emotionele ontwikkeling in de aanvangsgroep gestimuleerd kon worden. Velen conflicten, frustraties van de kinderen, maakte dat er veel problemen waren in het pedagogisch klimaat. Het is gelukt de sociaal-emotionele ontwikkeling te stimuleren, met behulp van de Sherborne methode. Het is goed te zien dat de kinderen enthousiast zijn en graag samen willen spelen. De leerkracht stimuleert nu het samenspel, terwijl ze voorheen continue bezig was met het oplossen van conflicten.

5.3.Aanbevelingen

Een aanbeveling naar aanleiding van de positieve resultaten uit dit onderzoek, is de Sherborne methode toepassen in de onderbouwgroepen van de Mgr.Bekkersschool. Er is gebleken dat de Sherborne methode goed aansluit bij deze doelgroep. De geïnterviewden uit dit onderzoek zijn ook erg te spreken over het toepassen van de Sherborne methode ter bevordering van de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Naar aanleiding van de interviews, observaties en het toepassen van de Sherborne activiteiten in de praktijk, kunnen er een aantal tips geformuleerd worden:

- Zorg voor voldoende bewegingsruimte en een prikkelarme ruimte.
- Zorg voor voldoende begeleiding, het liefst één op drie kinderen.
- Maak de groepen niet te groot, maximaal 5 kinderen.
- De benaming 'gymmen met de beer' kan worden gebruikt. Hier hoort ook een liedje bij. Er is gebleken dat dit de betrokkenheid van de kinderen stimuleert.
- Sherborne is het kind volgen en daarin mee gaan.
- Alles kan en mag bij Sherborne en de kinderen worden vrijgelaten om deel te nemen.

6.Evaluatie

In het begin van dit onderzoeksjaar dacht ik dat het uitvoeren van onderzoek niet bij mij zou passen. Ik ben namelijk een 'doener' en ik vind het lastig om mijn bevindingen concreet op papier te zetten. Maar toen ik een onderwerp had gevonden en mijn bevindingen ging toepassen in de praktijk, merkte ik wat ik ermee kon bereiken en realiseerde ik me hoe waardevol het is om onderzoek te doen.

Ik begon dit onderzoeksjaar met het kiezen van een onderwerp. In het begin dacht ik dat dit snel duidelijk zou zijn aangezien ik al wist dat ik de kinderen uit de aanvangsgroep wilde stimuleren in hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Achteraf heb ik me er in vergist en ben ik hier enkele maanden mee bezig geweest voordat het onderwerp concreet was. In eerste instantie wilde ik de kinderen sociale vaardigheden aanleren. Na het bestuderen van de literatuur (Prins en Braet, 2008) kwam ik erachter dat hetgeen wat ik wilde, namelijk kids' skills inzetten in de groep om op deze manier sociale vaardigheden aan te leren, veel te hoog gegrepen was voor deze doelgroep. De doelgroep bestaat uit kinderen met een ontwikkelingsleeftijd tussen de 1.5 en 3.5 jaar.

Deze periode van het concreet maken van mijn plan, was voor mij een onzekere periode. Ik wilde het liefst starten met de uitvoering, maar ik had nog geen concrete onderzoeksvraag waardoor ik nog niet kon beginnen. Na een aantal gesprekken gevoerd te hebben met de intern begeleider en de sociaal-trainster, werd het plan concreter. Ik wilde teveel en dacht na over doelen waar de kinderen nog niet aan toe waren. Ik moest echt een stap terug en naar een lager niveau, om aan te kunnen sluiten bij de behoeften en het niveau van de kinderen uit de aanvangsgroep.

Achteraf gezien is dit een erg waardevolle periode geweest, omdat ik de praktijksituatie en de literatuur goed heb verkend. Het onderzoeksplan werd concreet en ik kon een onderzoeksvraag formuleren. Dit vond ik wederom erg lastig. Ik had in mijn hoofd wat ik wilde onderzoeken, maar kreeg het niet concreet op papier. Uiteindelijk heb ik verschillende onderzoeksvragen geformuleerd en opgeschreven. Het maakte me onzeker dat ik nog geen concrete onderzoeksvraag op papier had, terwijl mijn critical friends wel zo ver waren. De periode van literatuuronderzoek heeft enkele maanden geduurd. Ik vond het moeilijk om informatie te vinden passende bij mijn doelgroep. Uiteindelijk heb ik een aantal goede boeken gevonden waar ik

relevante informatie uit kon halen voor mijn onderzoek. Onder andere het handboek klinische ontwikkelingspsychologie, van Prins en Braet (2008) en later ook het groene boekje van Sherborne (2001).

Ik kreeg de beginsituatie goed in beeld en het niveau en de behoeften van de kinderen werd mij steeds duidelijker. In een gesprek met de fysiotherapeut kwam de Sherborne methode aan het licht. De verhalen van de fysiotherapeut maakte mij enthousiast en ik besloot me te gaan verdiepen in deze methodiek. Deze bleek geschikt voor de doelgroep en ik kon me er goed in vinden. De Sherborne methode beschrijft dat kinderen twee basisbehoeften hebben. Enerzijds het zich thuis voelen in het eigen lichaam en anderzijds het in contact zijn met andere kinderen. Door het samen delen van prettige bewegingservaringen, komen de kinderen met elkaar in contact en leren ze rekening te houden met elkaar.

Mijn onderzoeksvraag werd concreet en ik had goed voor ogen wat ik wilde onderzoeken. Ik startte met het kijken op andere scholen, waar ze met de Sherborne methode werken. Ook volgde er interviews met personen met expertise richting Sherborne. Allemaal zijn zij erg te spreken over de Sherborne methode ter bevordering van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Dit maakte mij enthousiast. Het enige minpuntje wat werd benoemd is dat de Sherborne methode door één van de geïnterviewden in het begin gezien werd als een vreemde methode. Dit omdat er geen duidelijke opbouw in zit, aangezien je het kind volgt en daarin mee gaat. Zij werkte destijds in te grote groepen waardoor het effect voor haar niet goed zichtbaar werd.

De literatuur over de ontwikkelingstaken van de kinderen uit de aanvangsgroep en Sherborne werd concreter en ik kon deze plaatsen in de praktijk. Dit leidde ertoe dat ik mezelf steeds meer bewust werd van het ontwikkelingsniveau in de groep en ik tijdens het lezen over Sherborne, direct een link kon leggen met de ontwikkeling van de kinderen uit de aanvangsgroep.

Ik vond het geweldig om alles bij elkaar te brengen en wilde zelf aan de slag. Door de Sherborne methode toe te passen in de praktijk, werd er na vier weken al resultaat zichtbaar. De kinderen raakten meer aan elkaar gewend en durfden in contact te komen met elkaar. Wat mij positief verraste, is dat de kinderen al na drie weken initiatieven durven te nemen. Dit is opvallend, gezien de ontwikkelingsleeftijd.

Ik heb ervoor gekozen de kinderen ruimte te bieden tot het nemen van initiatieven, om de betrokkenheid en het enthousiasme te vergroten.

De kinderen waren telkens weer erg enthousiast en dit maakte dat ik ook steeds enthousiaster werd.

Mijn bevindingen noteerde ik op papier. Het onderzoeken was voor mij een grote uitdaging. Ik vond het erg interessant om gebruik te mogen maken van de expertise van collega's, maar het leukste vond ik de Sherborne activiteiten zelf toepassen in de praktijk. Op deze manier werd het resultaat in mijn eigen praktijksituatie zichtbaar en kan ik trots zijn op mezelf dat ik dit met mijn onderzoek heb bereikt.

Van mijn critical friends en begeleidster kreeg ik de feedback dat ik op een zakelijkere manier moest gaan schrijven. Ik ben erachter gekomen dat dit een leerpunt is. Het is voor mij erg lastig om zakelijk en 'tot the point' te schrijven. Ik schrijf vaak hele stukken tekst terwijl het belangrijk is de essentie eruit te halen. Ik heb hulp gevraagd om mezelf deze zakelijke manier van schrijven aan te leren. Voor mij persoonlijk zal dit een aandachtspunt blijven waarin ik mezelf zeker wil ontwikkelen. Op deze manier kan ik namelijk mijn verhaal concreet overbrengen en leren de essentie te beschrijven.

Als ik terugblik naar mijn handelingsverlegenheid, had ik destijds veel problemen met het pedagogisch klimaat in mijn groep. Het is mij uiteindelijk gelukt de sociaal-emotionele ontwikkeling in mijn groep te stimuleren. De resultaten zijn tot nu toe erg bemoedigend. Het doet mij goed te zien dat de kinderen meer van elkaar kunnen verdragen en graag samenspelen. De initiatieven van de kinderen blijf ik stimuleren, zodat ze zich verder kunnen ontwikkelen op sociaal-emotioneel gebied. Het onderzoek is voor mijn gevoel nog niet af. De Sherborne activiteiten staan op het rooster ingepland en ik ga zeker verder met de uitvoering daarvan.

Met de resultaten van dit onderzoek wil ik de collega's binnen school enthousiasmeren. Volgend schooljaar gaan we aan het werk met de leerlijn sociale competentie en ik wil hier graag een bijdrage aan leveren. Mijn bevindingen ga ik bespreken in het zorgteam, zodat er mogelijk volgend schooljaar ruimte is om de cursus Sherborne te gaan volgen. Ik wil het initiatief nemen om Sherborne mogelijk in te brengen in de onderbouwgroepen.

Als beginnende leerkracht is deze periode van onderzoek doen een drukke, maar een zeer waardevolle periode geweest. Naast een fulltime baan was ik vooral erg zoekende hoe ik mijn studie en werk kon combineren.

Mijn gedachten over het doen van onderzoek zijn veranderd. Ik ben erachter gekomen hoe waardevol onderzoek doen is en dat ik er ook echt iets aan heb. In de toekomst wil ik zeker nog een Master SEN opleiding volgen. De komende jaren wil ik mezelf eerst richten op een eigen fulltime groep en mijn bevindingen van dit onderzoek delen met anderen. Daarna zal ik mezelf zeker gaan verdiepen in een vervolgstudie. Ik heb hard aan dit onderzoek gewerkt, maar het is voor mij erg leerzaam en waardevol geweest. Het onderzoek heeft mij geholpen een professionelere leerkracht te worden.

Hanneke Poppelaars

Son en Breugel, juni 2010

Literatuurlijst

Baarda, D. G. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek (tweede geheel herziene druk)*. Groningen: Wolters-Noordhoff bv.

Baarda, D. G. (2007). *Basisboek Interviewen. Handleiding voor het voorbereiden en afnemen van interviews*. Groningen: Noordhoff Uitgevers

Harinck, F. (2007). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Hoek, N. (2008). *Sherborne*.

<http://doc.mediaplanet.com/projects/papers/KindEnGezondheidLR.pdf>

Opgeroepen op maart, 27, 2010.

Instituut SintMarie: *centrum voor auditief en communicatief gehandicapten*.

Eindhoven: eigen publicatie

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J. en W. Scheepsma (2007). *Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren*. Utrecht / Zutphen: ThiemeMeulenhoff.

Prins, P. en Braet, C. (2008). *Handboek klinische ontwikkelingspsychologie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Schieving, J.H. (2008). *Ontwikkelingsachterstand*.

<http://www.kinderneurologie.eu/ziektebeelden/Biontwikkeling/ontwikkelingsachterstand.php> .Opgeroepen op april, 4, 2010.

Schoolgids Mgr. Bekkersschool voor zml (2008): eigen publicatie

Sherborne, V. (2001). *Developmental Movement for Children*. Londen: Worth Publishing

Sherborne Vereniging België (2009). *Het groene boekje*. Destelbergen: Sig vzw.

Sikkema, T. en Verdaasdonk, M. *Spelen doe je met je hele lijf*. Haren: Regionaal Expertise Centrum Noordoost Nederland cluster 3.

Sluiter, M. (2007). *Aanraken een levensbehoefte*. Amsterdam: Uitgeverij SWP

Timmers-Huigens, D. (2005). *Ervaringsordening. Mogelijkheden voor mensen met een verstandelijke handicap*. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg.

Wijnroks, L. (2004). *Hechting bij kinderen met een verstandelijke beperking of ontwikkelingsachterstand*.

http://www.meegeldersepoort.nl/view/uploaded/documenten/Document_2914.pdf

Opgeroepen op april, 13, 2010.

Bijlagen

- A: Beginsituatie aanvangsgroep
- B: Schematische weergave van het onderzoek (tijdspad)
- C: Informatiebrief ouders
- D: Observatieformulier Sherborne activiteit
- E: Lessenactiviteiten Sherborne
- F: Observatie les Sherborne Mytylschool
- G: Observatie les Sherborne dagcentrum het Koraal
- H: Topiclijst
- I: Expertinterview groepsleerkracht Mytylschool
- J: Expertinterview begeleidster schoolvoorbereidende groep van het Koraal
- K: Expertinterview fysiotherapeut Mgr. Bekkersschool
- L: Expertinterview onderwijsassistente Mgr. Bekkersschool
- M: Logboek Sherborne activiteiten

Bijlage A: de beginsituatie van de kinderen uit de aanvangsgroep

P. is een Nederlandse jongen van 6 jaar.

Geboortedatum: 10-09-2003

IQ van 50. Licht verstandelijke beperking en adhd, waarvoor hij medicatie krijgt.

M. is een Marokkaanse jongen van 7 jaar met een licht tot matige verstandelijke beperking.

Geboortedatum: 14-04-2003

IQ van 54, komt overeen met een ontwikkelingsleeftijd van 3 jaar en 11 maanden.

M. is een Nederlands meisje van 7 jaar met een licht verstandelijke beperking.

Geboortedatum: 01-11-2002

IQ van 58 met een groot verschil tussen verbaal en per formaal wat duidt op informatieverwerkingsproblemen.

Haar taalgebruik is veel hoger (ontwikkelingsleeftijd van 7;6 jaar) dan haar sociale gerichtheid (2;0 jaar). Bureau jeugdzorg heeft haar in januari 2008 onderzocht en daarbij aangegeven dat er sprake zou kunnen zijn van een autisme spectrum stoornis met ADHD kenmerken. Nader onderzoek loopt.

M. is een Afghaanse jongen van 8 jaar met een matig tot ernstig verstandelijke beperking.

Geboortedatum: 19-04-2002

IQ onder de 50.

In februari 2009 haalt hij op de BSID-II-NL een ontwikkelingsleeftijd van gemiddeld 24 maanden bij een kalenderleeftijd van 81 maanden. In februari 2009 is de Son-R bij afgenomen. Deze test blijkt te moeilijk, Son-IQ <50.

In februari 2009 is de SRZ-i afgenomen. Op het gebied van zelfredzaamheid functioneert M. op een niveau tussen de 1,6-2,0 jaar. Op het gebied van taalgebruik en taakgerichtheid functioneert M. op een niveau van 3;0 jaar. Op het gebied van sociale gerichtheid functioneert M. op een niveau van 4;0 jaar.

P. is een Afghaanse jongen van 7 jaar met een matige verstandelijke beperking en mogelijk een pervasieve ontwikkelingsstoornis.

Geboortedatum: 31-08-2002

Er is sprake van een forse ontwikkelingsachterstand op zowel cognitief vlak als op

motorisch en sociaal-emotioneel vlak. Uit het intelligentieonderzoek van augustus 2009 komt een totaal IQ <50 naar voren, per formaal IQ van <50 en een redeneer IQ van 50. Zijn ontwikkelingsleeftijden variëren van 2;0 tot 2;11 jaar. Ondanks dat de afgenomen test non-verbaal is, dient er rekening te worden gehouden met de taalbarrière.

K. is een Turks meisje van 6 jaar.

Geboortedatum: 10-05-2003

Uit het intelligentieonderzoek van 15-09-2008 komt een Son IQ van 50. De testleeftijd varieert per onderdeel tussen <2;0 jaar en 4;0 jaar.

Z. is een Nederlands meisje van 7 jaar met een matige verstandelijke beperking en het syndroom van Down.

Geboortedatum: 26-11-2002

Uit het intelligentieonderzoek SON-R 2 ½ -7 (14 Mei 2008 en 21 Mei 2008) komt een totaal IQ van < 50, redeneer IQ van 50 en een per formaal IQ < 50. De ontwikkelingsleeftijden lopen uiteen van 2;1 jaar tot 3;4 jaar. Z. heeft een gemiddelde ontwikkelingsleeftijd van 2;1 jaar.

L. is een Nederlandse jongen van 7 jaar met een licht verstandelijke beperking.

Geboortedatum: 26-02-2003

Tijdens het onderzoek van 22-01-2009 bij Sint Marie behaalde hij op de SON een IQ van 66. Dat betekent een referentieleeftijd van 4;1 jaar.

Tijdens het onderzoek bij Lunet zorg van 21-02-2008 behaalde hij met de SON een IQ van 77. Er is geen sprake van een specifieke taalstoornis, maar wel flinke articulatieproblemen die L. belemmeren bij het communiceren.

A. is een Turkse jongen van 7 jaar met een matige verstandelijke beperking.

Geboortedatum: 03-06-2002

IQ < 50, dit correspondeert met een ontwikkelingsleeftijd van 2;10 jaar. Er is sprake van een harmonisch intelligentieprofiel. Het per formaal IQ en het redeneer IQ zijn beiden kleiner dan 50. A. functioneert op deze test op een matig verstandelijk beperkt niveau. Hij presteert op de ondergrens van de test.

Zijn leeftijdsequivalent op de Reynell Test voor Taalbegrip komt overeen met 1;9 jaar.

M. is een Somalische jongen van 6 jaar.

Geboortedatum: 23-03-2004

SON-R een IQ van 54. Ontwikkelingsniveau 3;6 jaar. Referentieleeftijden variëren van 2;11 – 4;1 jaar.

Bijlage B: Schematische weergave van het onderzoek (tijdspad)

Wat:	Wanneer:	Waarom:
Literatuuronderzoek	Van januari t/m april	Om een antwoord te kunnen vormen op een aantal deelvragen
Gesprekken met collega's	Januari t/m mei	Ideeën en tips van collega's mee te nemen in het onderzoek
Observaties van ervaren leraren	Maart en april	Om inzicht te krijgen in het uitvoeren van de Sherborne methode
Interviews ervaren collega's	April en mei	Hun ervaringen met betrekking tot de Sherborne methode in kaart te brengen
Lessenactiviteiten Sherborne	Maart t/m mei	Haar onderzoeksbevindingen toepassen in de praktijk om de eigen onderwijssituatie te verbeteren.

Bijlage C: een informatiebrief voor de ouders

Mgr. Bekkersschool voor speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs

Jacob Oppenheimstraat 1

5652 HG Eindhoven

Tel.: 040 251 58 59

E-mail: administratie@mbseindhoven.nl

Beste ouders/verzorgers,

Vandaag ben ik gestart met Sherborne in de groep en hierover wil ik jullie graag informeren. Op dit moment ben ik bezig met het afstuderen van de master gedragsspecialist en wil ik met Sherborne (dans en bewegen) gaan werken in de groep. Op school noemen we dit 'het gymmen met de beer'. Vanaf deze week gaan we iedere dinsdag werken met Sherborne.

Het is een bewegingsmethode om op een plezierige manier de competentie van kinderen met een verstandelijke beperking te ontwikkelen.

Het hoofddoel van de methodiek is motorische stimulering en sociaal-emotionele groei.

Vertrouwen en zelfvertrouwen zijn hierbij belangrijke begrippen.

Tijdens de Sherborne activiteit laat ik de kinderen veel plezierige lichaams- en bewegingsoefeningen ervaren. Met behulp van dansbewegingen laat ik de kinderen bewegen door de ruimte. Ook voeren we oefeningen uit waarbij we het kind zijn of haar eigen lichaamskrachten laten ervaren en succesvol laten gebruiken.

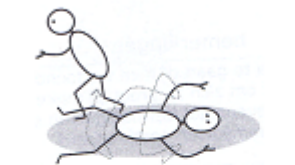
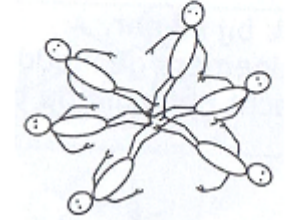
We laten voelen hoe je met volwassenen en leeftijdsgenootjes op een veilige en vertrouwde wijze kunt omgaan. Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Groet, Hanneke Poppelaars

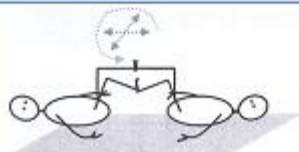
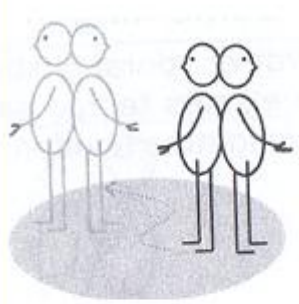
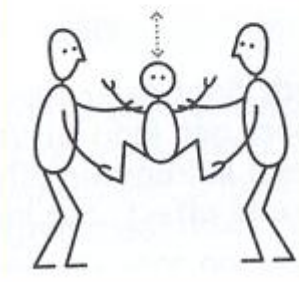
Bijlage D: observatieformulier Sherborne activiteit

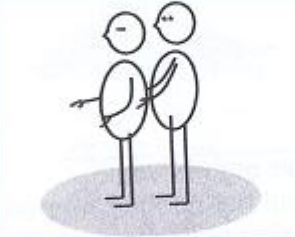
- Hoe verloopt de organisatie van de Sherborne activiteit?
- Wie geeft de Sherborne activiteit?
- In welke ruimte wordt er Sherborne gegeven? Hoe reageren de kinderen op deze ruimte?
- Hoe groot is de groep? Wat valt mij op?
- Welke oefeningen worden er gedaan? Wat is de reactie van de kinderen daarop?
- Zijn er zaken die opvallen tijdens de observatie?

Bijlage E: lessenactiviteiten Sherborne

Activiteit	Beschrijving oefeningen	Illustraties oefeningen	Datum
1	1. Per twee; in stand met de handen tegen elkaar; zonder loslaten de armen zover mogelijk bewegen zonder zich te verplaatsen met de benen. Vervolgens zo dicht mogelijk bij elkaar gaan staan; elkaar stevig vasthouden. 2. In tweetallen; beiden staan elk op één been bij elkaar en geven elkaar een hand; met de vrije handen en benen wordt zo ruimtelijk mogelijk bewogen. 3. In groep; in ruglig zoveel mogelijk handen en voeten proberen te bereiken.	 	23-03-2010
2	1. In tweetallen; in zit tegenover elkaar; beiden houden de handpalmen tegen elkaar; er wordt niet losgelaten; de armen in alle mogelijke richtingen bewegen. Variatie: in zit met de voeten tegen elkaar 2. In tweetallen; A in ruglig op de grond met armen en benen zover mogelijk gespreid. B stapt voorzichtig over de lichaamsdelen van A en probeert zoveel mogelijk te variëren in richting en in wijze van stappen. 3. In groep; een ster maken met iedereen samen door de voeten tegen elkaar te plaatsen.	 	30-03-2010

3	1. In tweetallen; liggend op de rug, zich laten voorttrekken aan de handen/voeten. 2. In tweetallen; A maakt een brug door handen en voeten gespreid op de grond te plaatsen; B kruipt op alle mogelijke manieren door en onder de brug. 3. In groep; bovens taande oefening van de brug maar dan met de groep.	 	06-04-2010
4	1. In tweetallen; A rolt B langzaam van buiklig naar ruglig en terug. 2. In tweetallen; A zit neer met B tussen de benen; B leunt lichtjes achterover, B 'nestelt' zich comfortabel tegen het lichaam van A en deze wiegt zachtjes heen en weer. 3. In groep; "goeiedag" zeggen met de voeten.	 	13-04-2010

5	1. In tweetallen; A ligt op een doek. B trekt deze zachtjes door de ruimte. 2. In tweetallen; A maakt een brug door handen en voeten gespreid op de grond te plaatsen; B kruipt op alle mogelijke manieren door en onder de brug. 3. In groep; bovenstaande oefening van de brug maar dan met de groep.	 	20-04-2010
6	1. In tweetallen; alletwee in ruglig met de voetzolen tegen elkaar; samen de benen laten bewegen in de lucht. 2. In tweetallen; A en B staan rug aan rug en verplaatsen zich samen door de ruimte; variëren van snelheid en richting. 3. Per drie; A en B staan aan beide zijden van C en brengen deze al zwevend naar de overzijde.	 	27-04-2010

7	1. In tweetallen; alletwee in buiklig tegenover elkaar; handen geven en samen zijwaarts rollen naar de andere kant van de ruimte. 2. Met groep; 4 zitten op handen en knieën goed aansluitend naast elkaar en vormen een 'tafeltje' waar de vijfde dwars over ligt; het tafeltje wiegen, verplaatsen etc. 3. In tweetallen; A wordt geblinddoekt en geleid door B; variëren in snelheid en richting; variëren in de wijze van vasthouden.	 	18-05-2010
8	1. In tweetallen; alletwee in buiklig tegenover elkaar; handen geven en samen zijwaarts rollen naar de andere kant van de ruimte. 2. In tweetallen; A maakt een brug door handen en voeten gespreid op de grond te plaatsen; B kruipt op alle mogelijke manieren door en onder de brug. 3. In groep; bovenstaande oefening van de brug maar dan met de groep.	 	25-05-2010

Bijlage F: observatie les Sherborne op de Mytylschool

29 maart 2010

- *Wie geeft de Sherborne activiteit?*

De Sherborne activiteit wordt gegeven door de groepsleerkracht. Zij wordt daarbij ondersteund door de fysiotherapeut en een klassenassistente.

- *In welke ruimte wordt er Sherborne gegeven? Hoe reageren de kinderen op deze ruimte?*

De Sherborne activiteit wordt gegeven in de speelzaal. De ruimte waar de Sherborne activiteit plaatsvindt is afgebakend met banken en matten. De ruimte is prikkelarm waardoor de kinderen niet worden afgeleid door prikkels om hen heen.

- *Hoe groot is de groep? Wat valt mij op?*

Negen kinderen. Het valt mij op dat de kinderen genoeg aandacht krijgen, aangezien er drie begeleiders zijn. De kinderen hebben allemaal een lichamelijke beperking. Hierdoor zijn de begeleiders veel tijd kwijt met het aan-en uitkleden van de kinderen. Één kind in de groep is snel afgeleid en doet niet mee met wat er van hem gevraagd wordt. Wanneer één van de begeleiders hem op schoot neemt en samen met hem de oefeningen doet, komt hij tot rust en doet hij goed mee. Ondanks de motorische beperkingen doen de kinderen erg hun best de oefeningen goed uit te voeren.

- *Welke oefeningen worden er gedaan? Wat is de reactie van de kinderen daarop?*

Het thema van de activiteit is Pasen. Alle kinderen mogen een eitje pakken uit het mandje. Één kind is de paashaas.

Daarna krijgen de kinderen verschillende opdrachten:

- Verstop het eitje onder je voet
- Leg het eitje achter je billen
- Leg het eitje onder je buik
- Leg het eitje onder je rug

Op deze manier wordt het lichaamsbewustzijn geoefend.

Daarna maken twee begeleiders met de handen een mand. Alle kinderen mogen

door de mand klimmen.

De kinderen mogen zichzelf heel klein maken, een eitje van zichzelf maken.

Bij de volgende oefening gaan de kinderen rollen van de ene naar de andere kant.

Dit doen ze samen met de juf. Daarna mogen ze in tweetallen (twee kinderen) deze oefening uitvoeren.

Bij de laatste oefening ligt het kind onder de deken. De andere kinderen zingen een liedje. Na het liedje mag het kind onder het deken vandaan komen. De kinderen zijn enthousiast en helpen elkaar met de oefeningen.

- *Zijn er zaken die opvallen tijdens de observatie?*

Het valt de onderzoeker op dat de begeleidsters de kinderen vooral veel zelf laten doen. Ook valt het op dat ze de kinderen niet dwingen om een activiteit te doen.

Willen ze niet, dan is dit geen probleem. Wanneer kinderen initiatief nemen wordt dit erg gestimuleerd.

De enige attributen dat gebruikt wordt is een deken.

De Sherborne activiteit wordt gekoppeld aan een thema, in dit geval thema Pasen.

De oefeningen worden dusdanig aangepast, dat alle kinderen de oefeningen uit kunnen voeren. Gaat het niet samen met een leerling, dan mogen ze de oefening met de begeleidster uitvoeren.

Bijlage G: observatie les Sherborne bij de schoolvoorbereidende groep van medisch kinderdagverblijf het Koraal

9 april 2010

- *Wie geeft de Sherborne activiteit?*

De Sherborne activiteit wordt gegeven door de groepsleerkracht in een groep van vier kinderen.

- *In welke ruimte wordt er Sherborne gegeven? Hoe reageren de kinderen op deze ruimte?*

De Sherborne activiteit wordt gegeven in het klaslokaal. De kinderen krijgen allemaal een yoga matje, waarop ze mogen zitten. De ruimte is klein en de kinderen zitten dicht op elkaar. Er is een kind die snel is afgeleid en gaat spelen met mandjes die in de klas staan.

- *Hoe groot is de groep? Wat valt mij op?*

Vier kinderen, met één begeleidster. Het valt de onderzoeker op dat er te weinig begeleiding is voor de kinderen. Als de begeleidster bezig is met één kind, dan moeten de andere vier kinderen even wachten. Op sommige momenten gaan de kinderen elkaar uitdagen, achter de rug van de juf.

- *Welke oefeningen worden er gedaan? Wat is de reactie van de kinderen daarop?*

De begeleidster noemt het werken met Sherborne, 'gymmen met de beer'.

De activiteit wordt gestart met het zingen van een liedje over 'de beer'.

Het thema van deze activiteit is rupsje nooit genoeg.

De kinderen leggen hun yoga matjes neer in de vorm van een zon. De groepsleidster pakt de beer en zingt het openingsliedje. De kinderen pakken de beer en vertellen hoe zij heten. De beer kijkt vanaf ze zijkant mee. De kinderen duwen de grond plat met hun tenen. Daarna mogen ze stampen op de grond. Vervolgens doen ze de 'rupsenloop'. Zij mogen zich in de ruimte voortbewegen als rupsen. Daarna mogen ze rollen als rupsen. Vervolgens krijgen alle kinderen een dekentje (cocon). De kinderen mogen zich helemaal inrollen. De begeleidster wrijft over de kinderen. Ze vertelt dat de kinderen hun handen op de buik mogen

leggen. Ademt de rups in en uit? Ze zegt dat wanneer ze de kinderen aantikt, ze zachtjes uit hun cocon mogen kruipen. Daarna volgt de oefening van het bruggetje; kinderen maken een brug en een ander kind kruipt onder de brug door. Wanneer ze onder de brug door zijn gekropen, zijn ze echte vlinders geworden. Dan mogen de kinderen vliegen als echte vlinders. De begeleidster zet de muziek aan en de kinderen mogen dansen op de muziek. Als ze klaar zijn met vliegen mogen ze landen op hun eigen matje (de bloem). De kinderen mogen in tweetallen achter elkaar gaan zitten en elkaar masseren. Ter afsluiting vertelt de groepsleidster dat de kinderen weer op hun eigen matje mogen gaan zitten. Ze zegt dat de kinderen de voeten weer wakker mogen maken. Ze zingt het afsluitingsliedje en daarmee duidt ze aan dat de activiteit is afgelopen. De kinderen zijn erg vrolijk en beleven veel plezier aan de activiteit. De kinderen doen gedurende de activiteit erg goed mee. Bij het dansen op muziek worden de kinderen wat drukker, maar bij de afsluitingsoefening zorgt de begeleidster ervoor dat de kinderen weer tot rust komen.

▪ *Zijn er zaken die opvallen tijdens de observatie?*

Één kind wilde zich niet in laten rollen in een dekentje. Hij mocht even op een stoel gaan zitten en kijken hoe de andere kinderen zich in lieten rollen. Een paar minuten later wilde hij toch weer graag meedoen en liet hij zich wel inrollen in een dekentje.

Bijlage H: topiclijst

Het formuleren van de vraag- en doelstelling:

Er wordt onderzocht wat de ervaringen zijn van collega's die werken met Sherborne. Dit is belangrijk om op deze manier de ervaringen van ervaringsdeskundigen mee te kunnen nemen in het onderzoek.

De verantwoording van de keuze voor de topics en subtopics:

Het onderwerp van het interview is: de Sherborne bewegingsmethode.

Hier is al wel informatie over bekend, namelijk van internet, de literatuur en uit eigen ervaring.

Bij het verrichten van literatuuronderzoek en de eigen ervaringen zijn de volgende topics opgesteld:

1. Hoe ben je bekend geworden met de Sherborne bewegingsmethode?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Wat heeft ertoe geleid dat jij je bent gaan verdiepen in deze bewegingsmethode?
- Wat zijn jouw ervaringen in het werken met Sherborne?
- Wat wil je bereiken wanneer je met Sherborne werkt?

2. Aan welke doelen met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling werk je, wanneer je met Sherborne aan de slag gaat?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Is er een verschil in doelen wanneer je individueel of in een groepje werkt?

3. Wat zijn belangrijke aspecten (aandachtspunten) in het werken met Sherborne?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Werken jullie volgens een specifieke theorie of volgens een bepaald schema?
- Wat kun je zeggen over de ruimte waarin je werkt? Wat is daarbij van belang?
- Samenstelling van de groepen?

4. Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar wanneer je werkt met Sherborne?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Is er een onderscheid te maken in de ontwikkeling bij kinderen met naast een verstandelijke beperking, ook andere specifieke behoeften?

- Gebruik je een observatie-instrument om de vorderingen van de kinderen in kaart te brengen?

Bijlage I: expertinterview groepsleerkracht Mytylschool

28-05-2010

1. Hoe ben je bekend geworden met de Sherborne bewegingsmethode?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Wat heeft ertoe geleid dat jij je bent gaan verdiepen in deze bewegingsmethode?
- Wat zijn jouw ervaringen in het werken met Sherborne?
- Wat wil je bereiken wanneer je met Sherborne werkt?

R. liep er tegenaan dat er een aantal kinderen klaar waren met de individuele fysiotherapie. Deze kinderen waren toe aan een groepsuitdaging. Maar het lichaamsbesef was nog onvoldoende, ook hadden de kinderen nog andere zwakke punten. Ze waren toen nog erg zwak voor de gymles. R. heeft destijds in verschillende gesprekken aangegeven dat het trainen van lichaamsbesef de basis is voor alle bewegingen. Toen zij in aanraking kwam met Sherborne, is zij zich hierin gaan verdiepen en is deze methode binnen de school aan het licht gekomen.

Haar ervaringen met Sherborne zijn erg positief. Het is erg prettig dat je de vaardigheden niet hoeft te verwoorden, maar dat je met fysieke contacten heel veel kunt bereiken. Het plezier in bewegen speelt hierbij een grote rol.

2. Aan welke doelen met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling werk je, wanneer je met Sherborne aan de slag gaat?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Is er een verschil in doelen wanneer je individueel of in een groepje werkt?

Met de Sherborne activiteiten werkt ze vooral aan lichaamservaring, sociale contacten, rekening houden met elkaar en beurtgedrag. R. werkt met de hele groep. De groep is echt toe aan het groepsproces en aangezien een belangrijk doel ligt binnen de sociaal-emotionele ontwikkeling, werkt zij in groepen en niet individueel.

3. Wat zijn belangrijke aspecten (aandachtspunten) in het werken met Sherborne?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Werken jullie volgens een specifieke theorie of volgens een bepaald schema?
- Wat kun je zeggen over de ruimte waarin je werkt? Wat is daarbij van belang?
- Samenstelling van de groepen?

De Sherborne activiteit wordt uitgevoerd in de speelzaal. Deze ruimte is groot en er zijn weinig prikkels. Om de ruimte af te bakenen, wordt er gebruik gemaakt van twee banken en een grote mat.

De Sherborne activiteit wordt uitgevoerd met de hele groep (9 kinderen) en drie begeleiders, waaronder de groepsleerkracht, een fysiotherapeut en een onderwijsassistente.

4. Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar wanneer je werkt met Sherborne?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Is er een onderscheid te maken in de ontwikkeling bij kinderen met naast een verstandelijke beperking, ook andere specifieke behoeften?
- Gebruik je een observatie-instrument om de vorderingen van de kinderen in kaart te brengen?

In het begin heeft R. lijsten bijgehouden, maar nu gebruikt ze geen observatie instrument meer. De kinderen leren met Sherborne op een goede manier met elkaar in contact te komen en rekening te houden met elkaar. R. geeft aan dat kinderen met een autisme spectrum stoornis in haar groep wel duidelijk minder flexibel zijn. Zij hebben echt baat bij een vaste structuur. Kinderen met adhd kunnen soms moeilijk hun aandacht erbij houden.

Bijlage J: expertinterview begeleidster schoolvoorbereidende groep van het Koraal

27-05-2010

1. Hoe ben je bekend geworden met de Sherborne bewegingsmethode?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Wat heeft ertoe geleid dat jij je bent gaan verdiepen in deze bewegingsmethode?
- Wat zijn jouw ervaringen in het werken met Sherborne?
- Wat wil je bereiken wanneer je met Sherborne werkt?

A. kon zeven jaar geleden de cursus Sherborne volgen binnen haar werksituatie en is er destijds in haar groep mee gestart. Ook heeft zij kinderyoga en kindermassage gedaan, wat ze goed kan combineren met Sherborne.

Haar ervaringen met Sherborne zijn erg positief. Zij wil vooral werken aan het in contact komen en rekening houden met elkaar. Plezier in bewegen en ontspanning vindt zij hierbij erg belangrijk.

2. Aan welke doelen met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling werk je, wanneer je met Sherborne aan de slag gaat?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Is er een verschil in doelen wanneer je individueel of in een groepje werkt?

Er wordt vooral gewerkt aan het sociale aspect. Daarnaast vindt A. het heel belangrijk dat de kinderen ook de rust ervaren wanneer ze met Sherborne werken.

3. Wat zijn belangrijke aspecten (aandachtspunten) in het werken met Sherborne?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Werken jullie volgens een specifieke theorie of volgens een bepaald schema?
- Wat kun je zeggen over de ruimte waarin je werkt? Wat is daarbij van belang?
- Samenstelling van de groepen?

A. voert de Sherborne activiteit uit in de klas. Alle kinderen hebben een eigen yoga matje. De matjes leggen ze in de vorm van een zonnetje. Sherborne is in principe niet op matjes, maar A. vindt dit wel prettig werken omdat de ruimte en de plaats voor de kinderen duidelijk gemaakt wordt. De Sherborne activiteit wordt uitgevoerd met de helft van de groep, namelijk vier kinderen. Daarbij wordt er gekeken naar een goede samenstelling van de groepjes, qua gedrag.

Er wordt niet gewerkt volgens een bepaald schema of theorie. Sherborne is echt het kind volgen en daarin mee gaan.

4. Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar wanneer je werkt met Sherborne?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Is er een onderscheid te maken in de ontwikkeling bij kinderen met naast een verstandelijke beperking, ook andere specifieke behoeften?
- Gebruik je een observatie-instrument om de vorderingen van de kinderen in kaart te brengen?

De kinderen kunnen meer van elkaar verdragen en het groepsgevoel wordt gestimuleerd. Wanneer een kind een oefening niet uit wil voeren of meerdere malen niet mee wil doen, werkt het goed om eerst 1-op-1 de Sherborne activiteiten met het kind uit te voeren. Op deze manier kun je vertrouwen opbouwen en het kind bekend maken met Sherborne.

Er zijn ook wel eens kinderen die moeilijk gedrag vertonen of een oefening niet mee willen doen. A. laat het kind dan eerst kijken, om hem/haar bekend te maken met Sherborne. Daarna geeft het kind vaak vanzelf aan weer mee te willen doen. Hier kun je dan direct op inspelen.

Bijlage K: expertinterview fysiotherapeut R. van de Mgr. Bekkersschool
12-05-2010

1. Hoe ben je bekend geworden met de Sherborne bewegingsmethode?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Wat heeft ertoe geleid dat jij je bent gaan verdiepen in deze bewegingsmethode?
- Wat zijn jouw ervaringen in het werken met Sherborne?
- Wat wil je bereiken wanneer je met Sherborne werkt?

Vanuit zijn beroep als fysiotherapeut, is R. erg geïnteresseerd in het bewegen. Hij wil dat de kinderen plezier beleven aan het bewegen. Toen R. een workshop had bijgewoond over Sherborne, was hij meteen erg enthousiast en is vervolgens de Sherborne cursus gaan volgen.

Zijn ervaringen met Sherborne is vooral dat de kinderen erg veel plezier beleven aan de activiteiten. Alles kan en mag bij Sherborne en de kinderen worden vrijgelaten om deel te nemen. Heel belangrijk bij Sherborne is ontspanning. Wat hij vooral wil bereiken met Sherborne is dat de kinderen zich bewust worden van hun eigen lijf en contacten met anderen aan durven te gaan.

2. Aan welke doelen met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling werk je, wanneer je met Sherborne aan de slag gaat?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Is er een verschil in doelen wanneer je individueel of in een groepje werkt?

Er wordt vooral gewerkt aan het in contact komen met elkaar, waarbij plezier en ontspanning een belangrijke rol spelen. Wanneer je in een groepje werkt, zijn er altijd kinderen die een voorkeur hebben met welk kind zij graag samen een oefening uit willen voeren. Het is bij Sherborne niet de bedoeling om kinderen te dwingen met een ander kind samen te werken. Hij bemerkt op verschillende manieren dat juist bij de groep autisten het heel erg aanslaat.

3. Wat zijn belangrijke aspecten (aandachtspunten) in het werken met Sherborne?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Werken jullie volgens een specifieke theorie of volgens een bepaald schema?
- Wat kun je zeggen over de ruimte waarin je werkt? Wat is daarbij van belang?
- Samenstelling van de groepen?

Voorheen werkte R. volgens de theorie van Timmers-Huigens. Hierbij werd de Samen bewegen. Hanneke Poppelaars, student nr. 2134791

ordering waarin het kind zich bevindt gekoppeld aan de fasen van de sensomotorische ontwikkeling. Tegenwoordig wordt er op de Vuurtoren, waar R. werkzaam is, gewerkt met Piramide, een educatieve methode die kinderen op een speelse manier stimuleert in hun ontwikkeling.

De ruimte waarin je met Sherborne werkt moet prikkelarm zijn en niet te groot. Sommige kinderen vinden een hele grote ruimte niet prettig. Je moet je goed in de ruimte kunnen bewegen en niet last hebben van prikkels om je heen. Kinderen met bijvoorbeeld een stoornis in het autistisch spectrum kunnen heel snel afgeleid worden door iets wat zij zien.

In principe is het fijn om te werken in kleine groepjes. Verder maakt de samenstelling van de groepjes niet uit. R. raadt aan om de groepjes niet qua niveau samen te stellen.

R. geeft de tip, wanneer er met Sherborne wordt gestart, om eerst te werken aan lichaamsbesef en de relatievorming (in contact komen met elkaar). Andere doelen, zoals het leren omgaan met je eigen krachten komen later pas aan bod.

4. Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar wanneer je werkt met Sherborne?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Is er een onderscheid te maken in de ontwikkeling bij kinderen met naast een verstandelijke beperking, ook andere specifieke behoeften?
- Gebruik je een observatie-instrument om de vorderingen van de kinderen in kaart te brengen?

R. merkt dat er altijd een ontwikkeling zichtbaar is bij de kinderen, maar dat het bij het ene kind wat langer duurt dan bij de andere. De ontwikkeling is wel het beste zichtbaar wanneer er een langere periode met Sherborne gewerkt wordt. Bij sommige kinderen is er namelijk pas na een half jaar resultaat zichtbaar. Maar over het algemeen kun je al vrij snel resultaat zien, vooral in het samen bewegen.

R. is erg enthousiast over het werken met autistische kinderen en Sherborne. Hij vertelde me dat je vooraf zou denken dat autistische kinderen het niet prettig zouden vinden om samen een activiteit uit te voeren, maar dat hij heeft ervaren dat deze bewegingsmethode juist effect heeft bij deze kinderen. Over het algemeen worden deze kinderen vaak overvraagd en wanneer ze met Sherborne bezig zijn en er geen

eisen aan hen worden gesteld, merkt R. dat deze kinderen zich erg op hun gemak voelen en zich goed ontwikkelen.

R. maakt geen gebruik van een observatie-instrument maar registreert zijn bevorderingen middels de SOAP-rapportage. (Subjectief, objectief, analyse, plan). Hij vertelde dat het in zijn werksituatie (1-op1) heel goed lukt de kinderen te observeren. Maar R. vertelde ook dat het een stuk lastiger is wanneer je met een groepje werkt. Dan gebeurt er bijvoorbeeld iets achter je rug wat je even niet hebt gezien. Toch is de SOAP-rapportage een erg prettige manier van registreren. Wanneer je met een groepje werkt zou je deze registratie wat algemener kunnen formuleren.

Subjectief: *wat doen de kinderen?*

Objectief: *welk gedrag zie je?*

Analyse: *wat is er aan de hand?*

Plan: *wat ga je de volgende keer doen?*

Bijlage L: expertinterview onderwijsassistente M. van de Mgr. Bekkersschool
17-05-2010

1. Hoe ben je bekend geworden met de Sherborne bewegingsmethode?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Wat heeft ertoe geleid dat jij je bent gaan verdiepen in deze bewegingsmethode?
- Wat zijn jouw ervaringen in het werken met Sherborne?
- Wat wil je bereiken wanneer je met Sherborne werkt?

M. heeft met Sherborne gewerkt op het Koraal, van Lunetzorg. In het begin vond zij het een vreemde methode en had ze er nog geen klik mee. Maar ook omdat ze voor haar gevoel met te grote groepjes werkte. Maar toen zij met kleine groepjes ging werken, begon zij juist de effecten ervan te zien. Dit schooljaar heeft zij besproken met de groepsleerkracht dat ze graag Sherborne wil geven en zodoende is zij daarmee begonnen op de Mgr. Bekkersschool. Haar ervaringen met Sherborne zijn heel wisselend. Zelf vindt zij het soms nog zoekende wat ze wil gaan doen. M. heeft wel een rode draad in haar activiteiten, maar geeft de kinderen ook veel ruimte tot het nemen van initiatieven.

Ze heeft één groepje in de klas voor wie zij het echt heel nuttig vindt. Deze kinderen vallen in de klas helemaal weg en bij Sherborne bloeien ze helemaal op. Daar gaan ze de leiding nemen, gaan ze praten en worden ze helemaal enthousiast. Omdat ze in een kleine groep makkelijker kunnen functioneren dan in een groep van twaalf in een klas.

Ook heeft ze één kind die aanraking echt niet prettig vindt. Maar bij Sherborne wanneer ze de oefening van het huisje doet, pakt ze het kind vast en gaat ze wiegen. En dit kind springt dan helemaal op en vindt dat heel erg fijn. Dat vindt ze erg mooi om te zien, juist bij kinderen waar je het niet van verwacht, is er een groei zichtbaar.

2. Aan welke doelen met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling werk je, wanneer je met Sherborne aan de slag gaat?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Is er een verschil in doelen wanneer je individueel of in een groepje werkt?

Haar hoofddoel waar zij aan werkt, is kinderen die in de klas weinig aan bod komen en faalangstig zijn, in een groep Sherborne helemaal te zien opbloeien. Ze werkt aan het in contact komen met elkaar en een rol hebben binnen de groep. Bij Sherborne mogen de kinderen ook bepalend zijn. Daar hebben de kinderen zelf invloed op de groep.

M. werkt in niveaugroepjes. Wanneer de groepsleerkracht in de klas met niveaugroepjes gaat werken, neemt zij een groepje mee. Als zij naar de verschillende groepjes kijkt, vindt zij dat het laag niveau groepje er het meeste baat bij heeft.

3. Wat zijn belangrijke aspecten (aandachtspunten) in het werken met Sherborne? Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Werken jullie volgens een specifieke theorie of volgens een bepaald schema?
- Wat kun je zeggen over de ruimte waarin je werkt? Wat is daarbij van belang?
- Samenstelling van de groepen?

M. werkt met maximaal vier kinderen in een groep.

Zij gebruikt het groene boekje van Sherborne om haar oefeningen uit te halen. Verder heeft zij een duidelijk begin en eind in de vorm van een liedje. Zij houdt zich niet echt vast aan bepaalde oefeningen maar geeft de kinderen de ruimte tot het nemen van initiatieven.

M. voert haar lessen uit in de gymzaal en dat vindt ze erg prettig. Een ideale grond om te sherbornen is een gladde vloer. Daar kun je ook makkelijk slepen over de grond etc.

4. Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar wanneer je werkt met Sherborne?

Daarbij is sprake van de volgende subtopics:

- Is er een onderscheid te maken in de ontwikkeling bij kinderen met naast een verstandelijke beperking, ook andere specifieke behoeften?
- Gebruik je een observatie-instrument om de vorderingen van de kinderen in kaart te brengen?

M. ziet wel een vooruitgang, namelijk dat de kinderen zich goed voelen in de groep. Dat ze met Sherborne steeds opener en enthousiaster worden. Maar ze is nog niet zo ver dat je het goed terug kan zien in de klas. Een groepje is namelijk maar één

keer in de drie weken aan de beurt en dat is vrij weinig.

Ze merkt dat ze de omgang met kinderen met gedragsproblemen bij Sherborne ook nog lastig vindt. Ze heeft soms nog niet heel duidelijk in beeld hoe ze hierop in kan spelen.

M. gebruikt geen observatie instrument, het is puur een bewegingsles waar verder geen doelen achter zitten die verantwoord moeten worden.

Bijlage M: logboek Sherborne activiteiten

Week 1

In groep 1 konden twee kinderen samen een oefening uitvoeren, maar af en toe raakten ze met elkaar in conflict. Bij de oefening waar ze ieder op een been mochten staan en elkaar een hand mochten geven, werd er één kind boos op de ander, omdat hij zelf niet op één been kon staan. Een ander kind was erg snel afgeleid en kon ook niet samen een oefening uitvoeren. Hij raakte overprikkeld door alles wat hij om zich heen zag. Voor de volgende activiteit wil de leerkracht de materialen uit de ruimte weghalen, zodat er minder prikkels zijn.

De start in groep 2 verliep iets moeizamer. Één kind in de groep was continue afgeleid door alles om hem heen. De andere kinderen waren wel betrokken, maar toonden weinig initiatief en waren snel afgeleid. Daarom moest de onderzoeker continue alle oefeningen aandragen en werd de activiteit erg sturend. Één kind uit de groep luisterde niet goed en ging zijn eigen weg, waardoor de onderzoeker veel één op één met hem bezig was en zich daardoor niet goed kon richten op de rest van de groep.

Week 2

In groep 1 waren er twee kinderen die de eerste activiteit nog erg afwachtend waren en geen oefening in tweetallen uit konden voeren. Nu wilden deze kinderen graag samen met de leerkracht een oefening uitvoeren. De kinderen hebben nog veel aansturing nodig.

Groep 2: De leerkracht heeft ervoor gezorgd dat er minder materialen in de ruimte waren, waardoor de kinderen minder snel afgeleid werden. Één kind vertelde tegen een ander kind dat hij zijn vriend is, terwijl dit kind het andere kind normaal gesproken nooit ziet staan. Dit vond de leerkracht een erg mooie opmerking. De kinderen zijn nog erg afwachtend, vinden het ook spannend.

Week 3

Groep 1: De leerkracht heeft ervaren dat de kinderen die in de voorgaande twee weken wel een oefening samen uit konden voeren maar met een klein conflict, deze activiteit geen conflict hadden met elkaar en de oefeningen goed uit konden voeren. Vooral de oefening van 'de brug' maakten de kinderen erg enthousiast! De onderzoeker merkt dat de kinderen elkaar helpen om een bruggetje te maken en om onder de brug door te kruipen. Het groepsgevoel is in ontwikkeling. De kinderen nemen veel initiatieven en willen zelf regelen wie er een bruggetje mag maken en wie er onder door mag kruipen. De leerkracht heeft dit gestimuleerd en ervaren dat de kinderen hierdoor nog meer betrokken zijn bij de activiteit.

Groep 2: Ook in groep 2 zijn er twee kinderen die samen een oefening uit kunnen voeren. Toch blijft deze groep wat meer afwachtend. De samenstelling van deze groep is heel anders ten opzichte van groep 1. Er zitten kinderen in de groep die heel snel afgeleid zijn. Doordat de leerkracht zoveel tijd kwijt is om de kinderen bij de oefeningen te betrekken, lukt het ook niet goed om de anderen te stimuleren in het nemen van initiatieven.

Week 4

Groep 1: De leerkracht heeft de oefening uitgevoerd waar de kinderen in tweetallen elkaar om mochten rollen, van buiklig naar ruglig. De leerkracht merkte dat de kinderen bij deze oefening goed rekening hielden met elkaar. Ze deden erg voorzichtig bij het rollen, zodat het kind wat gerold werd geen pijn werd gedaan. De leerkracht vond het erg mooi om te zien hoe de kinderen zorg dragen voor elkaar. Er zijn steeds meer kinderen in de groep die samen een oefening uit kunnen voeren. Er is één kind in de groep die een oefening telkens samen wil uitvoeren met de leerkracht. Zij heeft haar veiligheid nog niet gevonden bij één van de andere kinderen. De leerkracht ziet dat de kinderen betrokken en enthousiast zijn. Ook vooraf aan de activiteit roepen de kinderen erg enthousiast dat ze weer gaan gymmen met de beer. De oefeningen gaan ook beter, waardoor de kinderen er veel plezier aan beleven.

Groep 2: Ook in groep 2 ziet de leerkracht dat de kinderen steeds meer initiatieven nemen. De kinderen zijn minder snel afgeleid waardoor de leerkracht de handen vrij heeft om de kinderen te begeleiden bij de oefeningen.

Er zit één kind in de groep bij wie de oefening met de brug niet lukt. Hij weet niet hoe hij een poortje kan maken of hoe hij ergens onder door kan kruipen. De leerkracht heeft de oefening van het wiegen gedaan bij dit kind, samen met een ander kind. Daar genoot dit kind zichtbaar van. Door de ervaring van deze oefeningen krijgt de leerkracht meer zicht op het niveau van de kinderen.

Week 5

Groep 1: De leerkracht heeft een oefening uitgevoerd waarbij één kind op een deken mocht liggen en een ander kind het deken vooruit mocht trekken. Hierbij zag de leerkracht direct dat de kinderen steeds meer zorg dragen voor elkaar. De kinderen vertellen elkaar hoe ze op het deken moeten liggen, zodat ze er niet van af vallen wanneer ze vooruit getrokken worden. Er zijn twee kinderen in de groep die weinig initiatief tonen. Zij zijn wel erg betrokken, maar heel afwachtend.

Groep 2: De leerkracht heeft vandaag de oefening van de brug herhaald. Er zit één kind in deze groep die vrij laag is van niveau, maar hij is ontzettend betrokken en enthousiast. Hij probeert alle oefeningen zo goed mogelijk uit te voeren en hij straalt gedurende de activiteit. Twee kinderen uit deze groep zijn erg passief. Het is voor de leerkracht een uitdaging om ook deze kinderen bij de oefeningen te betrekken.

Week 6

Groep 1: Het valt de leerkracht op dat de kinderen van een wat hoger niveau, de kinderen met een laag niveau helpen. De kinderen zijn erg enthousiast en betrokken en helpen elkaar graag. Er zijn twee kinderen die nog veel aansturing nodig hebben, maar dit probeert de leerkracht af te bouwen door ze met een ander kind een oefening uit te laten voeren.

Groep 2: Er zijn steeds meer kinderen die samen een oefening uit kunnen voeren. De leerkracht stimuleert dit proces en nodigt ze uit tot het nemen van initiatieven. De kinderen zijn erg enthousiast. Bij deze groep is het erg mooi om te zien dat de kinderen steeds andere tweetallen kiezen en niet echt een specifieke voorkeur hebben.

Week 7

Groep 1: Er is één kind in de groep die het liefst samen met de leerkracht de oefeningen uit wil voeren. De leerkracht stimuleert haar om één keer de oefening met de leerkracht uit te voeren en daarna met een ander kind. Op deze manier hoopt de leerkracht dat zij uiteindelijk de oefeningen met een ander kind kan uitvoeren. De oefening waar het ene kind geblinddoekt werd en het andere kind dit kind door de ruimte mocht leiden verliep heel erg goed. De leerkracht is erg onder de indruk als zij kijkt naar het groepsproces. De kinderen houden aanzienlijk meer rekening met elkaar dan voorheen en zijn erg enthousiast in het uitvoeren van de oefeningen.

Groep 2: Deze groep heeft deze week een sterke groei doorgemaakt. De kinderen kunnen een oefening met een ander kind uitvoeren. Er is één kind in de groep waarbij het nog wel eens uitloopt op een klein conflict. Dit kind heeft wat meer begeleiding nodig in het spel.

Week 8

Groep 1: In plaats van de oefening waar één kind de ander mocht rollen, heeft de leerkracht deze week een oefening uitgevoerd waarbij twee kinderen elkaars handen vast mochten houden en samen mochten rollen. De kinderen hadden erg veel plezier in de oefening en konden allemaal samen deze oefening uitvoeren. Ter afsluiting heeft de leerkracht de oefening van de brug gedaan, met de hele groep. Ook hier zag de leerkracht dat de kinderen elkaar helpen bij het maken van een bruggetje en bij het onder de brug door kruipen.

Groep 2: De oefening van de brug met de hele groep ging erg goed. Ook het samen rollen vonden de kinderen erg leuk. Bijna alle kinderen kunnen in tweetallen een oefening uitvoeren. Wat de leerkracht opvalt is dat de kinderen elkaar helpen bij het uitvoeren van de oefeningen en dat ze elkaar stimuleren en complimentjes geven.